

9
56

10 ΔΕΚ. 1903
ΝΟΒΟΡΟССІЙСКОГО УНІВЕРСИТЕТА

Гука

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΓ'

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1903

ΑΦΙΘ. 18

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. . . . 8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾷ 23

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

+ Ὁ Διδυμοτείχου ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ (πρόεδρος)
+ Ὁ Μ. Πρωτοδύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίης)
+ Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἡ σύνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Συναξαριστὴς τῆς ἁγίας Ἐκ-
κλησίας Κωνσταντινουπόλεως—Σχέσεις Ἐκκλησιῶν—Ἡ Π.
καὶ Ν. Διαθήκη περὶ γάμου καὶ παρθενίας—Στιγχαίον—Ἐκ-
κλησιαστικά ἔγγραφα ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Λαύρας—Κοινο-
ποιήσεις—Παράρτημα «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.—Ἔργον πολ-
λῆς προσοχῆς ἄξιον καὶ συνετὸν ἐθέσπισεν ἐν τῇ
συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης τρίτης ἡ ἱερὰ Σύνο-
δος. Ἡ Α. Θ. Π. οἰκουμενικὸς πατριάρχης καὶ
κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πατριαρχίαν, ἐν τῷ γνω-
στῷ αὐτοῦ ὑπομνήματι, ὑπεδείκνυνεν ὅτι δεόν
εἰς τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα νὰ προάγονται
ἐκεῖνοι μόνον ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ
ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ, οἵτινες ἀριστοὶ κατὰ
τὴν διάρκειαν τῶν ἐν αὐτῇ σπουδῶν αὐτῶν
ἀναδειχθέντες διετέλεσαν προκαταρκτικῶς, οὕτως
εἰπεῖν, ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς μητρὸς ἐκκλησίας,
ἀσκηθέντες δεόντως καὶ κατὰ τὴν τὸ δεύτερον
ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνάρρησιν, ἐν τῷ ἐνθρονιστικῷ
αὐτοῦ προσφωνήματι ἐπανέλαβεν ὁ παναγιώτα-
τος οἰκουμενικὸς πατριάρχης, καὶ ἐν ταῖς συ-
νοδικαῖς ἐργασίαις, συστήσας τὴν παραδοχὴν
τοιούτου θεσμοῦ, ὑπαγορευομένου καὶ ὑπ' αὐ-
τῶν τῶν Ἑθνικῶν κανονισμῶν. Τῶν τοιούτων
δὲ συστάσεων τῆς Α.Θ.Π. ἀπόρροιά ἐστὶν ἡ παρὰ
πόδας ἀγγελλομένη ἀπόφασις τῆς ἱερᾷ Συνόδου,
ἣτις εὐχῆς ἔργον ἐστὶ καθὼ καὶ ἀναγκαιότατον νὰ

τηρηθῇ διὰ παντὸς ἀπαράθραυστον. Καὶ κατὰ τὸ
παρελθὸν ἔτος προτάσει τῆς Α. Θ. Π. ἐλήφθησαν
μέτρα τινὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν τάξιν, ἥτις δεόν νὰ
τηρῆται προκειμένου περὶ τῶν ἐτῶν τῆς ὑπηρε-
σίας καὶ τῆς προαγωγῆς εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν
ἀξίωμα τῶν τελειοφοίτων τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολ.
Σχολῆς, καὶ ταῦτα συνοδικῶς ἐκυρώθησαν. Ἦδη
πρὸς τοῖς τότε κυρωθεῖσι καὶ ἐγκριθεῖσιν, ἐνεκρί-
θη συνοδικῶς ὅπως τούντεῦθεν πάντες οἱ τελειό-
φοιτοὶ ἱεροσπουδασταὶ πρῶτον ὑπηρετῶσιν ὑπο-
χρεωτικῶς ἐπὶ μίαν τοῦλάχιστον τριετίαν ἐν
ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ οἰκουμέν. Θρόνου καὶ εἴτα
προσλαμβάνωνται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Πατρι-
αρχείων, ἀναλόγως τῶν προσόντων καὶ τῆς ἐπι-
δειχθείσης ἱκανότητος καὶ χρηστότητος αὐτῶν,
κενῆς θέσεως ὑπαρχούσης, κατ' ἀκολουθίαν δὲ
ν' ἀπαγορεύηται ἡ πρόσληψις αὐτῶν εἰς αὐτὴν
ἅμα τῇ ἀπὸ τῆς Σχολῆς ἀποφοιτήσει αὐτῶν,
μηδεμιᾶς ἐλαφρυντικῆς περιπτώσεως λαμβά-
νομένης ὑπ' ὅψει μηδὲ ἰσχυούσης ἐν τούτῳ καὶ
τῆς πατριαρχικῆς φιλοτιμίας. Σύναμα ἐνεκρίθη
ὅπως ἡ εἰρημένη συνοδικὴ ἀπόφασις ἀνακοινωθῇ
τῷ πανιερ. σχολάρχῃ μητροπολίτῃ Σταυρουπό-
λεως κ. Ἀποστόλῳ διὰ πατριαρχ. πιττακίου.

Ἱερὰ Σύνοδος.—Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐν συνεδρίᾳ
συζητήσασα τὰ ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. ἄλλοτε ὑποβλη-
θέντα καὶ προταθέντα θέματα ἦτοι: α') τὸ περὶ συ-
στάσεως ἰδιαίτερου ταμείου τῆς Ἱ. Συνόδου· β')
περὶ συστάσεως ὀρφανοτροφείου θηλέων καὶ γ')
περὶ καθορισμοῦ τῶν βαθμῶν συγγενείας ἐν τῷ

9/56

МЕЧНИКОВА

γάμῳ ἐνέκρινεν ὅπως: ἡ ἐπὶ τοῦ πρώτου τούτων ὑφισταμένη Ἐπιτροπὴ, ἥς πρόεδρος τυγχάνει ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ, ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐργασίας αὐτῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ συντάξασα τὸν οἰκεῖον κανονισμόν ὑποβάλλῃ αὐτὸν πρὸς ἔγκρισιν τῇ Ἱ. Συνόδῳ· ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου διώρισεν ἐπιτροπὴν ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Καλλίουπόλεως κ. Ἰερωνύμου, προέδρου, καὶ τῶν κκ. Χρήστου Παπαϊωάννου καὶ Ν. Φερμάνογλου ἱατροῦ, ἵνα καὶ αὕτη προβῇ εἰς σύνταξιν κανονισμοῦ, προσκαλουμένου διὰ πατριαρχ. πιπτακίου καὶ τοῦ προεδρείου τῆς ἐν Πέραν Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν, ὅπως παρέχῃ τὴν συμβολὴν αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου ὁμοίως ὥρισεν ἐπιτροπὴν ἐκ τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Σάρδεων κ. Μιχαήλ, σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, προέδρου, καὶ τῶν καθηγητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς ἀρχιμ. κ. Δημητρίου Γεωργιάδου καὶ Θάλπτος Ἀντωνιάδου, ὅπως μελετήσῃ τὰ κατα τὸ ζήτημα καὶ ὑποβάλλῃ ἐκθεσιν διὰ τὰ περαιτέρω.

Μητρόπολις Σωζοαγαθοπόλεως. — Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἐβδομάδος διαμένει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ὁ πανιερ. μητροπολίτης Σωζοαγαθοπόλεως κ. Κωνσταντῖνος.

Μητρόπολις Σκοπίων. — Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπὸ γραμμάτων διαβιρασθέντων αὐτῇ ἐκ Σκοπίων μετὰ λύπης λαβοῦσα γνῶσιν λεπτομερῇ τῶν αὐτόθι λαβόντων χώραν γεγονότων, ὧν μνείαν ἐποιησάμεθα ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ, ἐνέκρινεν ἐν τῇ χθесινῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ ὅπως γραφῶσιν ἐπιστολαὶ τῷ ἀρχιερατικῷ ἐπιτρόπῳ τοῦ ἀπουσιάζοντος μητροπολίτου Σκοπίων κ. Φιρμιλιανοῦ, τῷ προϋσταμένῳ τῆς αὐτόθι ἑλληνικῆς κοινότητος ἀρχιμ. κ. Παῖσιῳ Παπαπαῖσιου, καὶ τῇ ἐφοροδημογεροντίᾳ αὐτῆς, δι' ὧν ἐκφρασθήσεται μὲν ἡ λύπη τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῖς βεβήλωσι διαπραχθεῖσιν, συσταθήσεται δ' ἡ ἀνοχὴ καὶ μετριοπάθεια ἐκ μέρους ἀμφοτέρων τῶν μερίδων, ἀκριβῶς ὀριζομένου καὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν, συμπληρουμένης τῆς πρώτης λειτουργίας, θὰ ἀρχῇ ἡ δευτέρα ἵνα μὴ οὕτως ἐπέρχηται σύγκρουσις.

Μητρόπολις Στρωμνίτης. — Ὁ πανιερ. μητροπολίτης Στρωμνίτης κ. Γρηγόριος διὰ γράμματος αὐτοῦ ἠγγείλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι βούλγαροι λησταντάρται, εἰσελθόντες εἰς τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ χωρίον Ράτοβον, ἐφόνευσαν τὸν ὀρθό-

δοξον ἱερέα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὡς ἀνθιστάμενους εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ ναοῦ τοῦ χωρίου εἰς τοὺς κατὰ πολὺ ὀλιγαριθμωτέρους τῶν ὀρθοδόξων σχισματικούς συμπολίτας αὐτῶν.

Καθαίρεσις διακόνου. — Ἐν τῇ χθесινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ, ληφθείσης ὑπ' ὧν αἰτήσεως τοῦ ἐκ Γαλατίστης μὲν τῆς ἐπισκοπῆς Ἀρδαμερίου ὀρμωμένου ἱεροδιακόνου Ἀμβροσίου, χειροτονηθέντος δὲ τῷ 1893 ἐν τῇ ἐν Ἀγίῳ Ὄρει μονῇ τοῦ Βατοπεδίου, ὑποβάλλοντος ὅτι ἔνεκα λόγων σοβαρῶν πιεζόντων τὴν συνείδησιν αὐτοῦ ἀδυνατεῖ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐκπληρῶν οὗτος τὰς ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ ἀξιώματος ἐπιβαλλομένας αὐτῷ λειτουργίας καὶ ἐξαιτουμένου ὅπως ἐφαρμοσθῶσιν ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἐν παρομοίαις περιστάσεσιν ἰσχύουσαι διατάξεις τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, ἡ Ἱ. Σύνοδος προέβη εἰς τὴν καθαίρεσιν τοῦ εἰρημένου διακόνου.

Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή. — Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς προχθὲς τετάρτης, ἐκύρωσε τὸν διορισμὸν τοῦ διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας καὶ τέως διευθυντοῦ τῆς ἐν Καίρῳ Ἀμπετείου σχολῆς κ. Δημητρίου Γ. Μοστράτου, διαδεχομένου τὴν θέσιν τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ Θεμιστοκλέους Σαλτέλν. Ὁ ἐλλογ. καθηγητῆς κ. Μοστράτος, βυζάντιος τὴν πατρίδα, τελειόφοιτος τῆς Πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἀπὸ τοῦ 1875 καὶ ἐκ τῶν ἀριστευσάντων, ἐσπούδασεν ἐπὶ πενταετίαν ἐν Γερμανίᾳ τὴν φιλολογίαν, λαβὼν τὸ δίπλωμα τοῦ διδάκτορος πρὸ δωδεκαετίας. Ἐν πολλοῖς σχολείοις διδάξας εὐδοκίμως διεκρίθη ἐπὶ τῇ μεταζήλῳ καὶ αἰσθήματος διδασκαλίᾳ τῇ διαπλαττούσῃ τὴν καρδίαν ἅμα τῇ ὑγιεῖ τοῦ πνεύματος ἀναπτύξει.

Κοινοτικοὶ κανονισμοί. — Κατὰ τὴν σημερινὴν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου συνεδρίαν ἐπεκυρώθησαν, μετὰ τινος τροποποιήσεως, οἱ κανονισμοὶ τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου καὶ οἱ τῶν κοινοτικῶν αὐτῆς ἐκπαιδευτηρίων.

Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Πριγκήπου. — Ὁ γνωριμώτατος ἐν τραπέζιταις κ. Ι. Ε. Λαμβάρδος, νέον δείγμα φιλοπτώχων αἰσθημάτων παρεχόμενος, δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν σεβασμ. πρόεδρον τῆς ἐφορίας τοῦ ἐν Πριγκήπῳ Ἐθνικοῦ Ὀρφανοτροφείου ἀνεκοίνωσεν ἐσχάτως ὅτι προσφέρει ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ εὐαγούς καθιδρύματος λίρ. ὀθωμ. πέντε.

Πατριαρχικαὶ προδρόμεις. — Ἐπὶ τῇ ἐφο-

τῇ τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, πανηγυριζούσης τῆς ἱερᾶς τοῦ Σινᾶ μονῆς, ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τῷ ἐνταῦθα ἐπιτρόπῳ τῆς μονῆς διὰ τοῦ ἱερολογ. δευτερεύοντος κ. Βενιαμίν.

Παράδοξον ἔγγραφον. — Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς ἐν Τεργέστη « Νέας Ἡμέρας » ἐξεδόθη πατριαρχικὸν λιττάκιον πρὸς τὴν ὀρθόδοξον δημογεροντίαν τῆς Σμύρνης, ὑπ' ἀριθμὸν 3734 καὶ ἀπὸ 23 ἰουνίου παρελθόντος. Ἐξ ὅλων τῶν ἐν τῷ δῆθεν πατριαρχικῷ τούτῳ γράμματι ἀκριβῶς ἔχουσιν οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι μόνον.

ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ. — Ὁ ἐν Ἀθήναις καθηγητὴς τοῦ Ἑθν. πανεπιστημίου κ. Γ. Δέρβος ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν Πατρολογίας ὡδὲ πως, ἣν καὶ συνιστῶμεν τοῖς παρ' ἡμῶν λογίοις.

« Ἡ Πατρολογία, ἥτοι Χριστιανικὴ γραμματολογία, πραγματευομένη τοὺς βίους, τὰ συγγράμματα καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, εἶνε ὠφέλιμος καὶ χρήσιμος, ὥς εἰκός, εἰς πάντας τοὺς θεολόγους· διότι εἰσάγει καὶ μετ' ἀσφαλείας ποδηγετεῖ αὐτοὺς πρὸς τοὺς ἀπείρους καὶ ἀνεκτιμήτους πνευματικοὺς θησαυροὺς τοὺς ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἐκείνων κατατεθειμένους. Ἰδίᾳ δὲ ἡ ἑλληνικὴ Χριστιανικὴ γραμματολογία εἶνε ὠφελιμωτάτη καὶ χρησιμωτάτη εἰς πάντας τοὺς ἑλληνας λογίους καὶ πεπαιδευμένους· διότι οὐ μόνον παρέχει τὰς ἀναγκαίας γνώσεις πρὸς κατανόησιν τῶν συγγραμμάτων τῶν πατέρων καὶ συγγραφέων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ καθοδηγεῖ αὐτοὺς εἰς τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην τῆς ἱστορίας τῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας τοῦ ἔθνους ἡμῶν, συνεχίζουσα οὕτω τὴν γραμματολογίαν τῶν κλασικῶν καὶ ἀλεξανδρεωτικῶν ἐλλήνων συγγραφέων.

Καὶ τῷ ὄντι· ὅτε ἡ ἑλληνικὴ γραμματολογία ἤρχισε νὰ πέμπῃ τὴν ἐσχάτην λάμψιν σθεννυμένης φλογός, τότε προσελθούσα ἡ ἑλληνικὴ χριστιανικὴ γραμματολογία ἐχορήγησεν αὐτῇ νέαν λάμψιν καὶ ζώην, ἐπιχύσασα ἔλαιον καθαρὸν, ἔλαιον ἁγνόν, ἔλαιον δικυγές, τὸ ἔλαιον τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἠθικῆς. Οὕτω δ' ἐπῆλθε τὸ εὐφρόσυτον γεγονός τῆς ἀδελφοποιήσεως ἑλληνισμοῦ καὶ χριστιανισμοῦ, ἡ δ' ἑλληνικὴ γλῶσσα κατέστη παγκόσμιος, ἄνωθεν προορισθεῖσα ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς γέφυρα μετάρχουσα τοὺς ἐν σκοτει καὶ σκιᾷ καθημένους εἰς τὸ φῶς τῆς νέας θρησκείας, εἰς τὸ φῶς τῆς ἀναπλάσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Διὰ τοῦτο βλέπομεν, ὅτι πάντες σχεδὸν οἱ θεόπνευστοι Ἀπόστολοι καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῶν ἐπεμε-

λοῦντο τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἔγραφον ἐν αὐτῇ, ἐκήρυττον ἐν αὐτῇ τὸ Εὐαγγέλιον. Διὰ τοῦτο βλέπομεν, ὅτι οἱ πρῶτοι ἐν Ρώμῃ χριστιανοὶ συγγραφεῖς, ὁ Κλήμης, ὁ Ἑρμᾶς, ὁ Ἰππόλυτος, ὁ Γάιος καὶ ἄλλοι ἔγραφον ἐλληνιστί. Διὰ τοῦτο βλέπομεν ἐν αὐταῖς ταῖς κατὰκόμβαις τῆς Ρώμης ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς καὶ ἑλληνικὰς παρτιτσέις, ὡς ἡ τοῦ Ὀρφέως, αἵτινες χριστιανικὸν φέρουσι χαρακτῆρα. Θυμάτιον δὲ συμπλεγμᾶ ἑλληνισμοῦ καὶ χριστιανισμοῦ παρέστησεν ὁ κατὰ τὸν Β' αἰῶνα ἀκμάσας ἑλλήν φιλόσοφος Ἰουστίνος. Οὗτος, καίπερ γενόμενος χριστιανός, ἐξηκολούθει πορῶν τὸν φιλοσοφικὸν αὐτοῦ τρίβωνα. Ἰδρυσεν ἐν Ρώμῃ σχολήν, ἐν ᾗ ἐκκλιέργει τὰ τε ἑλληνικὰ καὶ χριστιανικὰ γράμματα, γράψας πολλὰ, ἐν οἷς ὑπερμαχεῖ τῆς νέας θρησκείας. Ἕλληνες λόγιοι καὶ πεπαιδευμένοι οὐ μόνον ἐχρημάτισαν ἰδρυταὶ καὶ διευθυνταὶ τῆς περιφήμου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ θεολογικῆς σχολῆς, ἐν ᾗ ἐκκλιεργοῦντο τὰ τε ἑλληνικὰ καὶ τὰ χριστιανικὰ γράμματα, ἀλλὰ καὶ ἐπίσημοι καὶ δικακεκριμένοι συγγραφεῖς τῆς Ἐκκλησίας ἐγένοντο. Ἕλλην ἰδρυσεν τὴν θεολογικὴν ἐν Κιισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης σχολήν, ὁ μέγας καὶ πολὺς Ὁριγένης, ἐν ᾗ ἐξεπαιδεύθησαν ἐθνικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς μεγάλοι θεολόγοι, ἐν οἷς Γρηγόριος ὁ θυματουργός, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀθηνόδωρος καὶ ἄλλοι πολλοί. Ἕλλην ἐπλούτισεν τὴν Σχολὴν ταύτην διὰ βιβλιοθήκης, ὁ πρεσβύτερος τῆς ἐν Κιισαρείᾳ Ἐκκλησίας μάρτυς Πάμφιλος. Ἕλληνες ἐγένοντο ἰδρυταὶ καὶ διευθυνταὶ τῆς μεγάλης ἐν Ἀντιοχείᾳ θεολογικῆς σχολῆς, ἐξ ἧς ἐξῆλθον ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες δικακεκρίεντες ἐπὶ τῇ γραμματικῇ καὶ ἱστορικῇ ἐρμηνείᾳ τῶν Ἀγίων Γραφῶν καὶ καταλιπόντες πολλὰ σοφὰ συγγράμματα.

Ἡ Χριστιανικὴ Γραμματολογία ἡμῶν ἀπαρτισθήσεται ἐκ τόμων ἑξ. Ἡδὴ ἐκδιδόντες τὸν πρῶτον τόμον αὐτῆς θέλομεν διαλάβει ἐν αὐτῷ περὶ τῶν συγγραφέων Ἀποστόλων καὶ ἀποστολικῶν ἀνδρῶν. Ὁ τόμος οὗτος ἀποτελεσθήσεται ἐκ 35 τυπογραφικῶν φύλλων ἥτοι ἐκ σελίδων 560, ἡ δὲ τιμὴ αὐτοῦ ὠρίσθη διὰ μὲν τοὺς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δρχμᾶς δέκα, διὰ δὲ τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσῷ ὀκτώ. Γίνεται δὲ γνωστὸν, ὅτι οἱ ἐγγραφεσόμενοι συνδρομηταί, ἀγοράζοντες τὸν πρῶτον τόμον, οὐδὲως εἶνε ὑποχρεωμένοι εἰς τὴν ἀγοράν καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἐκδοθησομένων τόμων. Ἐκαστος τόμος θὰ πωλῇται ἰδιαιτέρως».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΣΙΑΣ

**Ἡ νέα ἀκαδημαϊκὴ ἔδρα ἱστορίας
τῆς Ἑλληνοανατολικῆς ἐκκλησίας.**

Τὸν καθηγητικὸν σύλλογον τῆς θεολογικῆς ἀκαδημίας τῆς Πετροπόλεως ἐπ' ἐσχάτων ἀπησχόλησε τὸ ζήτημα τῆς συστάσεως νέας ἑδρας ἐν τῇ ἐν λόγῳ Ἀκαδημίᾳ ἀποσκοπούσης εἰς τὴν εἰδικωτέραν σπουδὴν τῆς βυζαντινῆς περιόδου τῆς ἱστορίας τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Ὡς γνωστὸν, μέχρις ἐσχάτων ἡ βυζαντινὴ περίοδος μὴ ἐπακριβῶς μελετηθεῖσα καὶ ἐξιχνιασθεῖσα ἐκρίνετο ἐπιπολαιῶς ἐκ μονομερῶν τινων γεγονότων λίαν δυσμενῶς καὶ διεζωγραφεῖτο διὰ τῶν σκοτεινότερων χρωμάτων, ἀφ' οὗτου δὲ οὐ πρό πολλοῦ ἐμβριθεῖς ἐπιστήμονες ἀπεφάσισαν ν' ἀφιερῶσιν ἐαυτοὺς εἰς τὴν εἰδικωτέραν καὶ ἐπιμελεστέραν καὶ ἐπομένως οὐσιωδέστεραν σπουδὴν τοῦ βυζαντινισμοῦ καὶ ἐδημιουργήθη οὕτω νέος κλάδος, ἡ βυζαντιολογία, ἡρξάντο ἐπικρατοῦσαι νῆαι ἀρχαὶ καὶ θεωρίαι,

τὴν ἀνάγκην τῆς μελέτης τῆς ἱστορικῆς ταύτης περιόδου ἐκ τῶν πρώτων συνησθάνθησαν καὶ οἱ ρῶσοι, μετὰ τῶν ὁπείων ἀριθμοῦνται βαρυσήμαντα σοφῶν καὶ ἐπιστημόνων ὀνόματα, καρπὸς δὲ τῶν μελετῶν τούτων παρίσταται ἡμῖν αὐτὸ τὸ περιοδικὸν τῆς ἐν Πετροπόλει Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν «Βυζαντινὰ Χρονικά». Ἡ ἐργασία αὕτη τῶν ρώσων τυγχάνει εὐεξήγητος. Τὸ νεαρὸν ρωσικὸν ἔθνος ἐλθὼν ἐπὶ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς τὸ πρῶτον εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ βυζαντινὸν κράτος καὶ, συνεπεία τῆς διὰ τῶν βυζαντινῶν ἐκχριστιανίσεως, παρ' αὐτοῦ λαβὼν τὴν θρησκείαν καὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸν ὀργανισμόν διὰ τῆς μεταγίσεως καὶ τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, παρουσιάζεται ἐν τῇ ἱστορικῇ κόνιστρᾳ τέκνον γνήσιον τῆς τε ἐκκλησίας καὶ τοῦ κράτους τοῦ Βυζαντίου καὶ, συνεπῶς, πρὸς ἰδίαν, τρόπον τινά, παμμερῆ αὐτοκατανόησιν, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τῆς ἀκριβοῦς ἱστορικῆς καὶ κριτικῆς μελέτης καὶ ἐκτιμήσεως τοῦ βυζαντινισμοῦ. Τούτου δὲ φέροντος, γενικῶς καὶ κυρίως εἰπεῖν, ἐκκλησιαστικὸν καὶ θρησκευτικὸν χαρακτῆρα εὐνόητον, ὅτι ὑπὲρ ἐτέρων ἐπιστήμην περὶ τῆς περιόδου ταύτης ἐνδιαφέρεται ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας. Τούτου ἕνεκεν ἡ θεολογικὴ Ἀκαδημία τῆς Πετροπόλεως θεμένη σκοπὸν τὴν εἰδικὴν ταύτης σπουδὴν, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς ἐζήτει τὸ κατ' ἀλλήλον πρόσωπον, ὃ περ ἠδύνετο ν' ἀνταποκριθῇ πρὸς τὰς ἀπαντήσεις τῆς νέας ταύτης ἑδρας. Καὶ ὡς τοιοῦτο ὁ καθηγητικὸς αὐτῆς σύλλογος ἐξελέξατο παμψηφεὶ τὸν τέως καθηγητὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσ-

σης ἐν τῷ τῆς Πετροπόλεως σεμιναρίῳ κ. Ἰωάννην Σοκολώφ. Ὁ κ. Ι. Σοκολώφ τυγχάνει γνωστὸς τοῖς ἡμετέροις ἐκκλησιαστικοῖς κύκλοις οὐ μόνον] ἐκ τοῦ κατὰ τὸ προπαρελθὸν ἔτος ἐκδοθέντος συγγράμματος αὐτοῦ «Δοκίμιον Ἱστορίας τῆς Ἑλληνοανατολικῆς ἐκκλησίας κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα» ὡς καὶ ἐκ πολλῶν αὐτοῦ μονογραφικῶν ἀφορῶσιν εἰς διάφορα σημεῖα τῆς βυζαντινῆς περιόδου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀνὰ τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολὴν περιοδείας αὐτοῦ, ἣν ἐπεχείρησε πρὸς πληρεστέραν ἐκ τοῦ πλησίον κατανόησιν τοῦ βίου καὶ τῶν συνθηκῶν τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ ἀνατολικοῦ λαοῦ. Ὁ κ. Σοκολώφ τυγχάνει καὶ τακτικὸς κριτικὸς τῶν «Βυζαντινῶν Χρονικῶν», ἀπασαν δὲ τὴν μέχρι τοῦδε καρποφόρον αὐτοῦ ἐργασίαν ἀφιέρωσεν εἰς μελέτας περὶ βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἱστορίας τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐδημιουργήθη ἡ νέα ἀκαδημαϊκὴ ἔδρα τῆς «Ἱστορίας τῆς Ἑλληνοανατολικῆς Ἐκκλησίας» περιλαμβανούσα εἰδικῶς τὴν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου Φωτίου (σχίσμα) μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν περιόδον.

Τὸ πρῶτον ἀκαδημαϊκὸν εἰσαγωγικὸν μάθημα ἐγένετο τῇ 1 νοεμβρίου μηνὸς ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ τῶν ἀκαδημαϊκῶν αἰθουσῶν παρόντων τοῦ πρυτάνεως θεοφιλ. ἐπισκόπου κ. Σεργίου καὶ τῶν καθηγητῶν. Τὴν αἴθουσαν ἐπλήρουν οἱ φοιτηταὶ πασῶν τῶν τάξεων. Γενικῶς χαρακτηρίσας τὴν ἱστορικὴν ταύτην περιόδον, ἰδιαίτατα διέτριψε περὶ τὸν θρησκευτικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, ἐλάλησε διὰ μακρῶν περὶ τῶν σχέσεων κράτους καὶ ἐκκλησίας ὁρίσας τὰς σφαίρας ἐκατέρως τῶν ἐξουσιῶν καὶ τὴν ἐπ' ἀλλήλας ἐπίδρασιν, ἐπολέμησε τὴν ἰδέαν τοῦ βυζαντινοῦ παπισμοῦ, ἐμνήσθη τῆς κατ' ἐξοχὴν ἱεραποστολικῆς δράσεως τῆς ἐν λόγῳ περιόδου καὶ τῶν σχέσεων τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ κράτους πρὸς τὰ σλαβικὰ ἔθνη καὶ κατέληξεν ἀναιρέσας τὰς περὶ τοῦ βυζαντινισμοῦ ἀρνητικὰς θεωρίας ἐπειπὼν, ὅτι, εἰ καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ἐν λόγῳ λαοῦ περιλαμβάνει ὁμολογουμένως καὶ σκοτεινὰς τινὰς σελίδας, δέον ἐν τούτοις νὰ ἐρμηνεύωνται αὗται λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν συνθηκῶν. Αἱ θετικαὶ σελίδες τῆς ἱστορίας ταύτης εἶνε αἱ πλείονες καὶ ταύτας πρέπει κυρίως νὰ μελετήσωμεν, ὅπως σχηματίσωμεν ἀκριβῆ, σαφῆ καὶ πλήρη ἰδέαν περὶ τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας. «Ἰνὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν οὐσίαν τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας πρέπει νὰ γνωρίσωμεν αὐτὴν ἐξ ἐπισταμένης καὶ ἀπροκαταλήπτου μελέτης· μελετήσαντες δὲ, ἀδύνατον νὰ μὴ ἀγαπήσωμεν αὐτήν».

Τοὺς λόγους τούτους τοῦ καθηγητοῦ ἐκάλυψαν ραγδαίως τὰ χειροκροτήματα τῆς ἀκαδημαϊκῆς νεολαίας.

Χαίροντες καὶ ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληνες ἐπικροτοῦμεν ἐπὶ τῇ ἐπιτυχεῖ ἐκλογῇ, οὐ μόνον διότι ὁ κ. Σοκολώφ τυγχάνει γνώστης ἄριστος τῆς ἐποχῆς, ἥς τὴν ιστορικὴν ἐξέλεξιν ἐκλήθη νὰ ἀναπτύξῃ πρὸ τῶν ρώσων φοιτητῶν τῆς Ἀκαδημίας, ἀλλὰ καὶ διότι κυρίως τὰ πρότερα αὐτοῦ ἔργα ἔδειξαν ἄνδρα ἐπιστημονικῆς εἰλικρινείας ἐν τῇ ἐξερευνήσει καὶ ἐκτιμῇ τῶν ιστορικῶν γεγονότων, τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας περὶ ἧς καὶ ἄλλοι μὲν ὁμόφυλοι αὐτῷ ἐπιστήμονες ἡσχολήθησαν, δυστυχῶς ὅμως ἐν πνεύματι μονομερεῖ, ἀδικοῦντι καὶ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὸν λαόν, οὗ τὴν ἱστορίαν ἀναλαμβάνουσι νὰ συγγράψωσι. Πεισμένοι ἐσμέν, ὅτι ἡ νέα αὕτη ἐδρα τῆς θεολ. ἀκαδημίας τῆς Πετροπόλεως ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Σοκολώφ θέλει δώσῃ τὴν πρέπουσαν ἐρμηνείαν τῆς σπουδαιότητος ταύτης περιόδου τῆς ἱστορίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τοὺς ρώσους τῆς ἀκαδημίας τροφίμους, οἵτινες εὐχόμεθα ἐκ ψυχῆς, ὅπως ἔτι μᾶλλον ἀγαπήσαντες τὴν Μητέρα Μεγάλην Ἐκκλησίαν, συνεργασθῶσιν εἰς τὴν μείζονα σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, διότι ἐν τῇ ἐνότητι ἡ ἰσχὺς, ἥς ἔχομεν ἀνάγκην κατὰ τῶν πολυωνύμων τῆς Ὀρθοδοξίας ἐχθρῶν.

ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΕΠΤΑΕΤΙΑΝ ὅλην μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν πρώτων τοῦ «Βυζαντινοῦ Ἑορτολογίου» μου σελίδων, ἡ φιλοπονία τῶν ἐκ τῆς Ἰνσουιτικῆς ἀδελφότητος βολλανδιστῶν πατέρων χορηγεῖ τῷ ἀνὰ τὴν Εὐρώπην ἐπιστημονικῷ κόσμῳ, τῷ τὰ κατὰ τὴν ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ἐρευνῶντι, τὸ κατὰ τὸ 1902 ἐκδοθὲν ἐν Βρυξέλλαις Συναξάριον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ταύτης. Σύγγραμμα πολυτιμότεον, προῖον λιπαρᾶς ἀναδιθήσεως τῶν ἡμετέρων ἐορτολογίων καὶ μαρτυρογραφίων, ἀφορμὴν ἡμῖν παρέχεται μακροτέρων λόγων, τὸ δεύτερον, περὶ τε τῆς πρώτης τοῦ Ἑορτολογίου συμπλήξεως καὶ διαμορφώσεως, ἐπὶ τε τῆς συμπληρώσεως τῶν μνηαίων ἀναγραφῶν τῶν ἐορτῶν· πᾶσαι δ' αἱ παρατηρήσεις ἡμῶν ἀναφέρονται εἰς τὸ Ἑορτολόγιον ἐν γένει, οὗ τὸν μερικὸν χαρακτῆρα, τὸν πρωτογενῆ, ἐγενίκευσαν ἀμαθεῖς ἢ ἀπρόσεκτοι βιβλιογράφοι, διέφθειρε δ' ἡ τέχνη τοῦ Γουτεμβέργιου πολυπλασιάσασα ἀντίτυπα ἐσφαλμένως

ἐκγραθέντα, ὡς ἐγένετο καὶ περὶ τινῶν ἐτέρων λειτουργικῶν βιβλίων¹.

Ἐπειδὴ δ' ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου γενήσεται σύντονος ἔρευνα, καθ' ἧς ὑπ' ὅψιν ἔχω πηγὰς καὶ καθ' ὅσον ἐπὶ τούτων ἠδυνήθην νὰ κρίνω, δεόν ἐνταῦθα νὰ εἰπω προεισαγωγικῶς τί μετὰ χειρὸς ἔχομεν, οἶον καὶ τί τοῦτ' ἐστίν.

Ὁ τίτλος ἐτέθη κατὰ τὴν λαμπρῶς ἐκτετυπωμένην βίβλον τῶν βολλανδιστῶν πατέρων, καίτοι προτιμότερος ἦν ὁ τίτλος «Ἑορτολογίου» οὐχὶ δὲ «Συναξαρίου». Ἡ λέξις αὕτη δηλοῖ τὸ περιεχόμενον. Ἑορτολόγιόν ἐστίν ὁ κατάλογος τῶν ἐορτῶν, τῶν ἀγομένων εἴτ' ἐπὶ μνήμῃ μαρτύρων, ὁμολογητῶν, ὁσίων, ἢ τῶν διὰ πολιτείας ἐπιφανοῦς καὶ δι' ἀγαθῶν ἔργων εὐαρεστησάντων τῷ Θεῷ, εἴτ' ἐπὶ μνήμῃ γεγονότων τινῶν ἀξίων ἀναγραφῆς, ἐπιβαλλόντων ἡμῖν εὐχαριστίας ἐπὶ τούτοις ἢ δεήσεις καὶ ἱκεσίας ἀποτροπαίους

1. οὕτως ἡ πρώτη, κατὰ τὸν Ἀνδρέαν Παπαδόπουλον Βρετὸν, ἔκδοσις τοῦ Τριωδίου (Νεοελλ. Φιλολογίας μέρος Α'. ἀριθ. 5, σελ. 3) ἐν Βενετίᾳ γενομένη τῷ 1522, παρὰ Σαβίσις, ἀναλώμασιν Ἀνδρέου Κουνάδου, ἐξετυπώθη κατὰ χειρόγραφον ἀντικον εἰς τὴν ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῶν Πατρῶν, ὡς πείθεται τις ἀναγινώσκων τὸ κατὰ τὴν κυριακὴν τῆς ὀρθοδοξίας συνοδικόν· ἡ τελευταία γὰρ ἐπευφημία γίνεται οὕτω «Μιχαήλ, Μητροφάνους, Μελετίου, Ἰγνατίου καὶ Μαξίμου, τῶν ἀοιδίμων μητροπολιτῶν Παλαιῶν Πατρῶν αἰωνία ἡ μνήμη»· γνωστὸν δ' ὅτι Ἀνδρέας ὁ Κουνάδος εἶχε τὸ γένος ἐκ Πατρῶν, καὶ ἡ οὕτω γενομένη ἔκδοσις αὐτοῦ, ἀνατυπωθεῖσα πολλάκις, ἄνευ διορθώσεως ἢ τινος παρασημειώσεως, ὑπ' ὅψιν κεῖται πάντων ὡς ἔργον φέρον τὸ κύρος τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἔχω ὅτι μελέτη σύντομος πολλῶν χειρογράφων μέλλει νὰ συμπληρώσῃ τοὺς τῶν ὀρθοδόξων ἐν Ἀνατολῇ μητροπολιτῶν καταλόγους, ὡς συμπληροῦται ὁ τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἀδριανουπολιτῶν (Θράκης) διὰ τοῦ καλλίστου 33 χειρογράφου τῆς τοῦ Κουτλουμουσιῦ μονῆς· ἐκ τύχης, δὲ ἐν χειρογράφῳ τοῦ συνοδικοῦ τούτου τῆς κυριακῆς τῆς ὀρθοδοξίας, ἀνήκοντι εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς τοῦ Ξηροποτάμου μονῆς, ἀνέγνω τῷ 1880 τὴν ἐξῆς ἐπευφημίαν ἐν τῇ τοῦ συνοδικοῦ τόμῳ κατὰ Βαβλαάμ καὶ Ἀκινδύνου «Νεῖλου, Παύλου, Ματθαίου, Λαζάρου, Δωροθέου, Βαβλαάμ, Δωροθέου, Θεοδούλου, Διονυσίου, ἀρχιερέων τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ζυχνῶν, αἰωνία ἡ μνήμη» ἐν τούτῳ δὲ τῷ χειρογράφῳ Παχώμιος ὁ μητροπολίτης Ζυχνῶν, ὁ κατόπι πατριάρχης οἰκουμενικῆς, ἀναφέρεται ὡς ἀσπέρτιμος καὶ ἔξοχος πέραν Στρυμόνος καὶ τῆς νήσου Θάσου, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ἀγκύρας». Τὴν παροῦσαν δὲ συμπληρῶν ὑπ' σημεῖωσιν προστίθημι ὅτι ὁ Lequien ἐν στήλαις 93—94 τοῦ Α' τόμου τῆς Orientis Christianae ἀναφέρει μητροπολίτας Ζυχνῶν Παχώμιον καὶ Γρηγόριον (τῷ 1564) καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1343 φαίνεται σαφῶς ἡ τέως ἐπισκοπὴ αὕτη τοῦ Σερρῶν μητροπόλεως. Miklosich et Mueller Acta Patriarch. τόμ. Α', σελ. 237 καὶ 144.

τῶν κακῶν. Ἀπέναντι τοῦ Ἑορτολογίου τὸ Συναξάριον ἔχει χαρακτῆρα μερικώτερον.

Ἡ χρῆσις τῶν ἐορτολογίων καὶ ἡ σύνταξις αὐτῶν ἐπεβλήθη βεβαίως ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ὡς δ' ὁ ἑλληνικὸς πρὸ Χριστοῦ λαὸς οὕτω καὶ ὁ ρωμαϊκός, ὁ ὑπὸ τὴν δημοκρατίαν πρῶτον, ὕστερον δ' ὑπὸ τοὺς αὐτοκράτορας τῆς Ρώμης ὑποτασσόμενος καὶ τὴν λατινίδα λαλῶν γλῶσσαν, εἶχον ἐορτολόγια· διότι οὐδ' ἠδύναντο ἵνα γινώσκωσιν ἄλλως ὅτι τῇ 9 ἰανουαρίου, φέρ' εἰπεῖν, ἦγον τὰ agonalia, ἢ τὴν 27 τὴν dedicatio aedis αὐτοῦ Castorum, ὅτι τῇ 15 φεβρουαρίου ἦγον τὰ lupercalia, τῇ 24 τὴν regifugium, τῇ 13 ἀπριλίου τὰ fordicia, τῇ 21 τὰ palilia, τῇ 23 τὰ vinalia, τῇ 25 τὰ robigalia καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. καὶ ἂν γινώσκωμεν ὅτι τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἴδιον κατ' ἀρχὰς τὸ προκηρύττειν κατὰ τὴν ἐμφάνισιν νέας σελήνης τὰς ἐορτάς τοῦ μηνὸς, ἀλλὰ, χάρις εἰς τὸ Γναῖον Φλάβιον, τὸ ἐορτολόγιον ἐγένετο κοινὸν τῷ ρωμαϊκῷ λαῷ καὶ οἱ πίνακες τῶν ἐορτῶν, οἱ Fasti, ἐγνωρίσθησαν αὐτῷ· οὕτω δ' ἐγίνωσκον οἱ ρωμαῖοι τὰς ἡμέρας τῆς ἀργίας τῆς δημοσίας ἢ τῆς ἰδιωτικῆς, αἵτινες ἀπὸ τῆς ὑπατείας τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου ἀνήρχοντο σχεδὸν εἰς ἑκατὸν τριάκοντα. κατ' ἔτος.

Τοιαύτας ἀναγραφὰς τῶν ἐορτῶν λεπτομερεῖς ἔδει ἵνα ἔχωσιν οἱ Ἕλληνες, ὧν γινώσκωμεν, μέχρι σήμερον τούλάχιστον, ἐορτάς, ἥτοι πανηγύρεις καὶ θρησκευτικοῦ μετεχούσας χαρακτῆρος, ἑκατὸν, καὶ τούτων τινὰς διαρκούσας πέραν τῆς μιᾶς ἡμέρας· τοιοῦτοτρόπως ἔδει ἵνα γινώσκωσιν ὅτι ἀπὸ τῆς 8-11 γαμπλιῶνος ἦγοντο τὰ λήναια, παραδείγματος χάριν, ἐπὶ τιμῇ Διονύσου, τῇ 23 ἀνθεστηριῶνος τὰ διάσια, ἐπὶ Διὶ μελιχίῳ, τῇ 6 μουνυχιῶνος τὰ δελφίνια, ἐπὶ τιμῇ Ἀπόλλωνος, τῇ 6 ἢ 7 θαργυγιῶνος τὰ χλόεια, ἐπὶ Δῆμητρι τῇ χλόῃ, τῇ 22 τὰ πλυντήρια, κυρίως ἐν Ἀθήναις, εἰς τιμὴν Ἀθηνᾶς τῆς ἀγραύλου, καὶ τῇ 6 ἐλαφνβολιῶνος τὰ ἀσκληπίεια, καὶ καθ' ἑξῆς· ἔδει δὲ ἵνα γινώσκῃ τὰς ἡμέρας τῶν ἐορτῶν ὁ λαὸς, διότι ὑπῆρχον καὶ μῆνες, ὡς ὁ ἑκατομβαιῶν λόγος χάριν, οὗ τὸ ἥμισυ ἔδαπανᾶτο εἰς ἐορτάς. Ἀπαιτεῖτο ὅμως ἵνα συνταχθῶσιν ἐορτολόγια καὶ ἵνα ὧσιν ἐν γνώσει ταῦτα τοῖς ἐν Ἀθήναις οἰκοῦσί τε καὶ τοῖς ἐν ἐπαρχίαις, διότι ἐκεῖνοι καὶ οὗτοι ἰδίας εἶχον ἐορτάς, καὶ τῶν ἐορτῶν τούτων γνῶσις ἀκριβὲς ἐπιβάλλεται καὶ ἡμῖν, διότι ἐσμὲν ἐκεῖνων ἀπόγονοι καὶ μιμηταὶ ἐν πολλοῖς ἐθίμοις

καὶ πανηγύρεσι λαϊκαῖς, ὧν πολλὰ δεικνύουσιν ὅτι ἡ πρὸς τὴν γενέτειραν χώραν ἀγάπη ἀνεκαθεν ἐξεδηλοῦτο διὰ τοιούτων πανηγύρεων· καὶ ἐνῷ τὰ βενδίδεια ἦν ἐορτὴ τῶν ἐκ Θράκης ἐν Πειραιεῖ παρεπιδημούντων, οἱ τῇ 20 θαργυλιῶνος ἐγέραιρον τὴν θρακικὴν θεότητα Βένδιδα, τὰ ἀράτεια, ἐπὶ Ἀράτῳ τῷ στρατηγῷ, καὶ τὰ ἀπολλώνεια, ἐπὶ τιμῇ Ἀπόλλωνος σὺν Ἀρτέμιδι, καὶ τὰ ἀντιγόνεια ἐπὶ Ἀντιγόνῳ τῷ Δόσωνι ἦσαν ἐορταὶ τῶν ἐν Σικυῶνι, ὡς τὰ λεωνίδεια τῶν ἐν Σπάρτῃ, τὰ βρασίδεια τῶν ἐν Ἀμφιπόλει καὶ Σπάρτῃ, τὰ μενελάεια τῶν ἐν Θεράπνῃ τῆς Λακωνικῆς, τὰ διόκλεια τῶν ἐν Μεγάροις, ἐπὶ Διοκλεῖ τῷ ἥρωϊ, τὰ ἀναξαγόρεια τῶν ἐν Λαμψάκῳ, ἐορτὴ τῶν παίδων, τὰ αἰάκεια τῶν ἐν Αἰγίνῃ, τὰ ὑακίνθεια τῶν ἐν Ἀμύκλαις, καὶ τοσαῦται πανηγύρεις ἕτεραι· πᾶσαι δ' αὗται καὶ πολλαὶ ἔτι ἦσαν ἐορταὶ μερικαὶ, πόλεων, ἐπαρχιῶν, ἢ κωμῶν, καὶ τὰς ἐορτάς ταύτας οὐδεὶς ἠδύνατο ἵνα ἐπιβάλλῃ ἑτέρα τινὶ πόλει ἢ νήσῳ, ἐδικαιούτο δ' ἕκαστος τόπος ἵνα πανηγυρίξῃ κατ' ἰδίαν. Νοεῖται λοιπὸν εὐκόλως ὅτι ἡ ἀναγραφὴ τῶν μερικῶν τούτων ἐορτῶν κατὰ τόπους ἀπετέλει μερικόν τι ἐορτολόγιον.

Οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἔχομεν ὅτι τοιοῦτοι κατάλογοι ἐορτῶν ἀκριβεῖς, συντεταγμένοι δεόντως, ἐσώζοντο παρ' ἐκάστη τῶν ἀγιωτάτων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, εἰ οὐχὶ ἀπὸ τῆς Α' ἀλλὰ γοῦν ἀπὸ τῆς Β' τῶν ἀπὸ τοῦ σωτηρίου κηρύγματος ἐκατονταετηρίδων· διότι πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι ἐπανηγυρίζον ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν μεγάλων τῆς πίστεως γεγονότων, ἐπὶ μνήμῃ ἀποστόλων καὶ προφητῶν καὶ μαρτύρων, ὧν τὰ σκάμματα καὶ τὴν αἵματοσφραγιστὸν ὑπὲρ τοῦ Θεανθρώπου ὁμολογίαν διὰ γραφῆς ἐσώζεν ἡ Ἐκκλησία τοῦ τόπου ἐκεῖνου, ὅπου τὸ μαρτυρικὸν τέλος ὑπέμενεν ὁ τυγμένους.

(ἔπεται συνέχεια)

δ. μ. χ. Μ. Ι. Γ.

ΣΧΕΣΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Πάντα τὰ ζητήματα ὁριμάζουσι σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ὅ,τι σήμερον φαίνεται λίαν δυσχερὲς καὶ σχεδὸν ἀδύνατον, αὔριον γίνεται εὐχερὲς καὶ πιθανόν. Ὁ χρόνος ἔχει μεγάλην δύναμιν, ρυεῖ τὰ δόγματα, αἶρει τὰς παρεξηγήσεις, διαλύει τὴν ἀχλὺν τῆς

ἀγνοίας, διανοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων καταπραΰνει τὰ πάθη, ἐξαφανίζει τὰ σκάνδαλα, ἐπιχέει νέον φῶς ἐπὶ τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων, θερμαίνει τὰς πρότερον ψυχρὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ μικρὸν προσάγει καὶ συνάπτει τὰ τὸ πρὶν διεστῶτα καὶ ἀντιμαχόμενα. Ἐπομένως θαρσεῖν χρὴ, τάχ' αὖριον ἔσεται ἄμεινον· διότι ἡ μὲν ἐλπίς, ἐκ τῶν πρώτων οὐσα χριστιανικῶν ἀρετῶν ἐμπνέει καὶ ἐμψυχοῖ πᾶσαν ἐργασίαν, ὥθει πρὸς τὰ πρόσω, ἐνθαρρύνει καὶ ἐνισχύει ἐν τῇ καρτερίᾳ καὶ τῇ ὑπομονῇ καὶ τοῖς καματηροῖς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου ἀγῶσιν· ἡ δ' ἀπελπισία, ὀλιγοπιστίαν μαρτυροῦσα καὶ αὐτὴ οὐσα ὅλως ἀδράνεια καὶ ἀκίνησία, ἀπονεκροῖ πᾶν ὑγιὲς καὶ ὑψηλὸν αἶσθημα, ἀπογοητεύει καὶ μαραίνει πάντα ζῆλον καὶ πᾶσαν ζωὴν καὶ κίνησιν καὶ ζῶντα ἐνθάπτει τὸν ἄνθρωπον. Τὰ μέγала ἔργα δὲν γίνονται ἀμέσως καὶ ἀφ' ἐαυτῶν, δὲ φύονται διὰ μιᾶς τέλει, ἀλλ' ἀπαιτοῦσι μεγάλας καὶ διηνεκεῖς καὶ συντόνους προπαρασκευὰς παρὰ τῶν ἐπαϊόντων καὶ ἐνδιαφερομένων καὶ ὑπευθύνων.

Καίτοι αἱ μέχρι τοῦδε γενομέναι ἀπόπειραι πρὸς συνεννόησιν καὶ ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπέτυχον κρίμασιν, οἷς οἶδε Κύριος, ἐν τούτοις οἱ ἀληθεῖς καὶ γνήσιοι ποιμένες καὶ προεστῶτες τῆς Ἐκκλησίας καὶ πᾶς ὀρθόδοξος χριστιανὸς ἐν γενεῇ, φιλῶν τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Θεανδρικοῦ αὐτοῦ προσώπου καὶ τοῦ ὅλου ἔργου αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου στηρίζων τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν πραγματικὴν εὐδαιμονίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ὀφείλουσι πάσῃ δυνάμει καὶ πάσῃ σπουδῇ νὰ συντελῶσι διηνεκῶς εἰς εἰρηνικὴν τῶν χριστιανῶν συμβίωσιν καὶ φιλικὴν ἀμοιβαίαν προσπέλασιν καὶ κατὰ μικρὸν δογματικὴν συνεννόησιν, μέχρις οὗ ἀνατείλῃ ἡ εὐκταία καὶ περιπόθητος ἡμέρα, ἣν πάντως θὰ δείξῃ ὁ ἀψευδὴς αὐτὴν ἐπαγγειλάμενος Κύριος, καθ' ἣν γενήσεται ἡ τελείωσις τοῦ ἔργου, ὅπερ ἔσται ἡ ἀληθὴς δόξα τοῦ Κυρίου, ὁ θρίαμβος τοῦ χριστιανισμοῦ, ἡ πραγματικὴ εὐδαιμονία τοῦ κόσμου τούτου, ἡ ἀληθὴς βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, πρόδρομος καὶ προεικόνισμα τῆς ἐν οὐρανοῖς ἀνεκλαλήτου θείας μακαριότητος. Ἐπειδὴ ἄγνωστον ἡμῖν ἐστι πότε δείξει τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ καιροῦς καὶ χρόνους ἐν τῇ

ιδίᾳ ἐξουσίᾳ θέμενος καὶ τῶν μεγάλων πραγμάτων πόρρωθεν εἰδὼς προκαταβάλλειν τὰς ἀφορμὰς καὶ τὰ πάντα τῷ βάθει τῆς ἀρρήτου αὐτοῦ σοφίας ὁροθετῶν, δὲν πρέπει οἱ χριστιανοὶ νὰ κάθωνται δεδεμέναις ταῖς χερσὶ, προσδοκῶντες τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἣ νὰ ἀπολύωσιν αὐτὰς μόνον εἰς τὸν κατ' ἀλλήλων πόλεμον καὶ εἰς τὴν καταλύσιν τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου. Τοῦναντίον ἔργῳ δεικνύοντες ὅτι ἅπαντές εἰσι μαθηταὶ καὶ ὀπαδοὶ τοῦ πρᾶου καὶ γλυκυτάτου Ἰησοῦ Χαιστοῦ, τοῦ ἐν ἐπιεικείᾳ καὶ ἀνοχῇ ἅπαντας, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀσπόνδους καὶ κεκρυγμένους αὐτοῦ ἐχθροὺς, ἀγαπήσαντος, ὀφείλουσι καὶ οὗτοι νὰ σέβωνται ἀλλήλους καὶ ἐν ἀγάπῃ νὰ ἀνέχωνται ἀλλήλων, ἐπιμελῶς μὲν ἀποφεύγοντες πᾶν ὅ,τι διαταράττει τὰς ἀρμονικὰς σχέσεις καὶ ψυχραίνει τὴν ἀδελφικὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπην, ἐν συνειδήσει δὲ καὶ εἰλικρινῶς ἐπιδιώκοντες καὶ πράττοντες πᾶν ὅ,τι συντελεῖ εἰς προαγωγὴν αὐτῆς καὶ παγίωσιν.

Ἀληθὲς δὲ σημεῖον συναντήσεως καὶ ἐπαφῆς καὶ μέτρον λυσιτελὲς καὶ ἀποτελεσματικόν, δι' οὗ θὰ ἀναπτυχθῇ ἡ ἐν ἐνὶ Θεῷ Σωτῇρι Χριστῷ ἀγάπη τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν διαφόρων χριστιανῶν πρὸς ἀλλήλους, ἐστὶν ἡ τελεία ἀπαγόρευσις καὶ κατάργησις παντὸς περὶ προσηλυτισμοῦ ἀγῶνος καὶ πολέμου μεταξὺ τῶν χριστιανῶν τῶν διαφόρων ὁμολογιῶν. Δὲν εἶνε ἀνάγκη διὰ πολλῶν νὰ περιγράψωμεν πρᾶγμα τοῖς πᾶσι γνωστὸν, ὅτι ὁ γὰρ ἐν χριστιανοῖς ὑπὸ χριστιανῶν διενεργούμενος προσηλυτισμὸς εἶνε μέγα καὶ λυπηρὸν καὶ ἀπαίσιον σκάνδαλον, ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει πηγὴ καὶ αἰτία πικρᾶς ἐμπαθείας, πολλῶν ταρχῶν καὶ σκανδάλων, ἀκηρύκτου καὶ ἀδιαλλάκτου πολέμου καὶ ἀπεριγράπτων συμφορῶν. Προσπαθοῦσι μὲν αἱ Ἐκκλησίαι νὰ καλλιεργήσωσι σχέσεις πρὸς ἀλλήλας, ἀνταλλάσσουν οἱ ἀρχιεργοὶ αὐτῶν ἐν διαφόροις τόποις ἐπισκέψεις ἐν ἐπιστήμοις Δεσποτικαῖς ἑορταῖς καὶ ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει, ἀλλὰ τὰ πάντα εἶνε ἐξωτερικά, ἐπιτετηδευμένοι τύποι πολιτικῆς ἐθιμοτυπίας καὶ κοσμικῆς εὐγενείας καὶ φιλοφροσύνης, ἐλλείπει δὲ ἡ ἀληθὴς ἐν Χριστῷ ἀγάπη καὶ ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καὶ ἐκτίμησις, διότι αἱ Ἐκκλησίαι διατελοῦσιν ἐν διηνεκεῖ ἐμπολέμῳ καταστάσει, καὶ ἐν ᾧ ὁ ποιμὴν τῆς μιᾶς ἐπισκέπτεται τὸν ποιμένα τῆς ἐτέρας, οὐ

παύονται ἕτεροι ποιμένες διαρπάζοντες ἀμοιβαίως τὰ πρόβατα. Πόσον λυπηρὸν τυγχάνει νὰ βλέπη τις μεγαλοσχήμες ἱεραποστόλους, ἐγκαυχωμένους ἐπὶ γνησίᾳ χριστιανικῇ γνώσει καὶ ἀρετῇ, ἡ βιαίως νὰ ἐπιπίπτωσιν ἢ δολίως νὰ ὑπεισέρπωσι καὶ πάσῃ δυνάμει καὶ παντὶ τρόπῳ καὶ μέσῳ νὰ ἀγωνίζωνται νὰ ποιήσωσιν ἓνα προσήλυτον! Πόσον ταπεινὸν καὶ ἀγενὲς καὶ ἄνανδρόν ἐστὶν ὁ ἰσχυρὸς νὰ ἐφορμᾷ κατὰ τοῦ ἀσθενοῦς, ὁ σοφὸς καὶ ἔμπειρος καὶ εὐστροφος κατὰ τοῦ ἀπλοῦ καὶ ἀφελοῦς, ὁ εὐτυχὴς κατὰ τοῦ δυστυχοῦς καὶ ταλαιπώρου, καὶ νὰ ἐκμεταλλεύηται τὴν θέσιν αὐτοῦ καὶ κατὰστασιν, τὴν πτωχείαν καὶ τὴν γύμνωσιν, τὴν ὀρφανίαν καὶ χηρείαν καὶ πᾶσαν ἐν γένει ἀνάγκην καὶ στενοχωρίαν καὶ κακοδαιμονίαν, ὅπως προσηλυτίσῃ αὐτὸν καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον μεταστήσῃ εἰς τὴν ἰδίαν Ἐκκλησίαν καὶ ταύτην πολυμελεστέραν καταστήσῃ, ὥσπερ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ εὐσέβεια συνίσταται ἐν τῷ πολυαριθμῷ! Δεινὴν πλάνην πλανῶνται οἱ τοιοῦτοι, ἐὰν νομίζωσιν ὅτι οὕτω πολιτευόμενοι προσφέρουσι πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν χριστιανισμόν· ἅπαν τοῦναντίον, νοθεύουσι καὶ διαφθείρουσι τοὺς χαρακτῆρας· διότι οἱ πλεῖστοι τῶν προσηλύτων χρημάτων ἕνεκεν καὶ θέσεως καὶ προεξουσίας καὶ κατὰ κόσμον ἀνέσεως μεθίστανται καὶ αὐτόχρημα ἐμπορεύονται τὸν χριστιανισμόν, τὴν κατ' ἐξοχὴν θρησκείαν τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς καρδίας, καὶ δίκην χαμαιλέοντος μεταλλάττουσι χρῶμα ἢ καὶ πολλάκις ἀποτυχόντες τῆς ἐν τῇ νέᾳ Ἐκκλησίᾳ ἐπαγγελθείσης εὐτυχίας καὶ μακαριότητος, οὐ μόνον δὲν ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἀπαλλοτριῶνται τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ κατασυντρίβονται ἐπὶ τῶν βράχων τῆς ἀθρησκείας καὶ ἀπιστίας. Πῶς δὲ νὰ χαρακτηρίσῃ τις τὴν διαγωγὴν τῶν ἱεραποστόλων ἐκείνων, οἵτινες ἐπωφελοῦμενοι τὰς ἐξάψεις καὶ τὰ πάθη, τὰς δυσσαρεσκείας καὶ τὰς στάσεις καὶ τὰς παρὰ νόμους καὶ ὑπερφιάλους ἀξιώσεις χριστιανῶν τινῶν κατὰ τῶν ποιμένων αὐτῶν, προσέρχονται ὑπούλως, διαβάλλουσι καὶ συκοφαντοῦσι τοὺς ποιμένας καὶ οἶονε ἔλαιον ἐπὶ τῆς πυρᾶς χέουσιν, ὑπισχνοῦνται τὰ πάντα, ἐπιτρέπουσι τὰ πάντα, ἵνα ἔτι μᾶλλον ἐξάψωσι τὰς μικροφιλοτιμίας καὶ εὐρύνωσι καὶ βαθύνωσι τὸ χάσμα τῆς διχοστασίας καὶ τέλος

προσηλυτίσωσιν, ἐκ τῶν ἐρειπίων ἐτέρας Ἐκκλησίας οἰκοδομοῦντες οἱ γεννάδαι τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας! Ἄλλοι δὲ πάλιν, ὀλίγον φροντίζοντες περὶ χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ πεποιθήσεων, εἰσὶν ὄργανα ταπεινὰ καὶ μίσθια πολιτικῶν βλέψεων καὶ σκοπῶν καὶ κοσμικῶν συμφερόντων, καὶ ὡς πρόσχημα μόνον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν μεταχειρίζόμενοι, πλησιάζουσι δολίως καὶ προσκολλῶνται ἀπλοῖς χριστιανοῖς καὶ τούτων τὴν ἄγκυραν τῆς ἐλπίδος ἀποκόπτοντες καὶ ὑφαίροντες, εἰσηγοῦνται τραγελαφικόν τι πολιτικο-θρησκευτικὸν σύστημα, ἵνα ἐπιβάλῃσι νέαν γλῶσσαν καὶ σὺν τῇ γλώσσῃ νέον ἐθνικὸν καὶ πολιτικὸν πνεῦμα. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ τῶν μοναχικῶν ἐκείνων ταγμάτων, ἅτινα τῇ μὲν πατρίδι αὐτῶν θεωροῦνται ταραχοποιὰ καὶ ἐπιβλαβὴ καὶ ὀλέθρια στοιχεῖα καὶ διὰ τοῦτο προγράφονται καὶ καταδιώκονται καὶ ἐξορίζονται ὑπὸ τῶν οἰκείων κυβερνήσεων, ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ ἰσχυρῶς προστατεύονται δι' ἰδίους κοσμικοὺς καὶ πολιτικοὺς λόγους καὶ σκοποὺς ὡς εὐεργετικὰ ὄντα, ἐγκαθιστάμενα ὡς ξένη φυτεία ἐν τῷ λήθῳ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας; Ἀληθῶς ἀπορίας ἄξιον τυγχάνει, πῶς σοφοὶ ἄνδρες καὶ δὴ καὶ χριστιανοὶ δικαιολογοῦσι τὴν τοιαύτην λογικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνακολουθίαν, νὰ θεωρῶσιν ὡς ὠφέλιμα τῇ ἀλλοδαπῇ στοιχεῖα, ἅτινα ἐπισήμως ἀποκηρύττουσιν ὡς διὰ τῶν ἰδίων ἀρχῶν καὶ ἐνεργειῶν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι βλαβερά· ἢ παντελῶς ἀφροντιστοῦντες περὶ ἡμῶν, δωροφοροῦσιν ἡμῖν τὰ στοιχεῖα ταῦτα, θεωροῦντες τὴν Ἀνατολὴν ὡς τόπον τῶν περιπτώων;

Καὶ ταῦτα πάντα δυστυχῶς συμβαίνουσιν, ἐν ᾧ τοσοῦτοι ἔτι λαοὶ ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου καθήμενοι ἢ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ τοῖς φραγμοῖς ἐρριμμένοι καὶ ἐκκλινόμενοι ὥσπερ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, κατὰ τὸ Εὐαγγελικόν, δὲν ἀπήλαυσαν εἰσέτι τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν χαρίτων τοῦ Εὐαγγελίου. Πρὸς τοὺς τοιοῦτους λαοὺς ὀφείλον νὰ στρέψωσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν οἱ εὐστόχως ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος διὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν δύναμιν καὶ ἐξωτερικὴν ὁρᾶσιν ὡς δύο μεγάλαι ἀναδενδράδες τοῦ χριστιανισμοῦ χαρακτηρισθέντες, Λατῖνοι καὶ Διαμαρτυρόμενοι· εἰς τοὺς τοῦτους ἔπρεπε νὰ ἀνοίξωσι τὴν χριστιανικὴν αὐτῶν καρδίαν καὶ ἐπὶ τούτων νὰ ἐφαρμόσωσιν ὅ,τι ὑπαγορεύει αὐτοῖς

ἡ χριστιανικὴ συνείδησις, ὅπως συνωδᾷ τῇ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου μαθητεύσωσι τὰ ἔθνη ταῦτα τὰ μήπω δυστυχῶς τῷ Ἰησοῦ μαθητεύσαντα, ἐν ᾧ ἡ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολὴ οὕτως ἢ ἄλλως πρὸ πολλοῦ ἐμαθήτευσε τῷ Κυρίῳ καὶ τοῦτο ἐμπράκτως ἀπέδειξε πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως διὰ τῆς σειρᾶς τῶν αἰώνων, καὶ διὰ τοῦτο δικαίαν ἔχει ἀξίωσιν ὅπως ἀπολαύῃ σεβασμοῦ, ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως παρὰ τῶν ἐν τῇ Δύσει ἀδελφῶν χριστιανῶν. Ὁ νῦν κατὰ γνωστούς τρόπους ἐν χριστιανοῖς ὑπὸ χριστιανῶν διενεργούμενος προσηλυτισμὸς ἀφορμὴ γίνεται καὶ αἰτία ὅπως ὁ χριστιανισμὸς μυκτηρίζεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ βλασφημῆται ἐν τοῖς ἔθνεσι, διότι ταῦτα ἀκούοντα τὰς ἐμπαθεῖς ἐπικρίσεις καὶ κατακρίσεις τῶν χριστιανῶν καὶ τὰς κατ' ἀλλήλων ἐκτοξευόμενας πικρὰς καὶ δηκτικωτάτας εἰρωνείας καὶ λοιδορίας ἐν τε τῷ λόγῳ καὶ τῇ γραφῇ καὶ βλέποντα τὸν ἐν τῷ προσηλυτισμῷ ἀλληλοσπαραγμὸν αὐτῶν, μετὰ πικρᾶς λέγουσιν εἰρωνείας ἴδε πόσον ἀγαπῶσιν ἀλλήλους οἱ εἰρήνην καὶ ἀγάπην κηρύττοντες, ἴδε πόσον ἐξημερώθησαν οἱ τοὺς ἄλλους ζητοῦντες νὰ ἐξημερώσωσι καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν περιάγοντες, ἵνα ποιήσωσιν ἓνα προσήλυτον. Ὅπως ὁ βίος τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν προσῆγε τῷ Χριστῷ τὰ ἔθνη, οὕτως ὁ βίος τῶν νῦν ψυχραίνει καὶ ἀπάγει αὐτὰ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ. Τοιαῦται δυστυχῶς εἰσιν αἱ πρὸς ἀλλήλας σχέσεις τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν, ὥστε ὁ περισσότερος σχεδὸν χρόνος τῆς ἐνεργείας αὐτῶν καταναλίσκεται ἐν τῷ κατ' ἀλλήλων ἐπιθετικῷ καὶ ἀμυντικῷ πολέμῳ.

Ἡ ἄρσις τῶν σκανδάλων τούτων πρέπει νὰ γένηται ἀντικείμενον μακρᾶς καὶ βαθείας σκέψεως ἀπάντων τῶν νηφαλίων καὶ μεγαλοφρόνων καὶ ὄντως εὐσεβῶν χριστιανῶν, τῶν ἀληθῶς τὸν Κύριον φιλούντων καὶ τὸ ἅγιον καὶ σεπτὸν ὄνομα αὐτοῦ σεβομένων καὶ ὑπὲρ τῆς καθ' ὅλου ἐκκλησίας αὐτοῦ ἐνδιαφερομένων. Πρέπει ἐπὶ τέλους ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ νὰ στῇ καὶ νὰ ἐκλίπη ἡ κατ' ἀλλήλων πικρὰ καὶ ἀδιάλλακτος ἐμπάθεια τῶν χριστιανῶν καὶ ὁ ἀμοιβαῖος πόλεμος καὶ ἀλληλοσπαραγμὸς. Δικαιοῦνται καὶ ὀφείλουσιν οἱ χριστιανοὶ καὶ μάλιστα οἱ θεολογοῦντες καὶ προεστώτες καὶ ποιμένες αὐτῶν πρὸς ἀμοιβαῖον φωτι-

σμόν νὰ συζητῶσιν ἐν πνεύματι πραότητος καὶ ἀνοχῆς καὶ ἐπεικειᾶς πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν οὐσιωδῶν καὶ θεμελιωδῶν καὶ σωτηρίων δογμάτων τῆς πίστεως αὐτῶν, οὐδαμῶς ὅμως ἀρμόζει αὐτοῖς νὰ σπείρῳσιν ἐν ἀλλήλοις ζιζάνια καὶ σκάνδαλα, διενεργοῦντες δι' ἀκατονομάστων μέσων προσηλυτισμόν. Ἀφ' οὗ τὰ κράτη καὶ αἱ πολιτεῖαι ἔρξαντο ἀπὸ τινος χρόνου νὰ αἰσθάνωνται τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἄρσεως τῶν σκανδάλων καὶ νὰ συνέρχωνται εἰς συνέδρια καὶ συμβούλια περὶ εἰρήνης τοῦ κόσμου καὶ προλήψεως καὶ καταργήσεως ἀγρίων καὶ ἀνθρωποκτόνων πολέμων, καιρὸς καὶ αἱ ἐκκλησίαι αἱ φέρουσιν «τὸ καλὸν ὄνομα, τὸ ἐπικληθὲν ἐπ' αὐτάς» (Ἰακώβ. 2, 7) δι' εἰρηνικῆς ὁδοῦ νὰ ἐπιδιώξωσι τὸν ἱερόν καὶ ὑψηλὸν αὐτῶν προορισμόν. Τὸ εὐγενὲς καὶ μεγάλθυμον καὶ εἰρηνopoῖον παράδειγμα τῆς ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, παυσάσης τὸ σκάνδαλον τοῦ προσηλυτισμοῦ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, πρέπει νὰ εὕρῃ μιμητὰς καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐκκλησίαις. Τὸ σκάνδαλον τοῦ προσηλυτισμοῦ πρέπει νὰ ἀντικαταστήσῃ ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμὸς καὶ ἡ εἰλικρινὴς χριστιανικὴ ἐπεικεία καὶ ἀγάπη, ἥτις ἀποδοκιμαζει καὶ ἀποκρούεται πᾶν ὑποπτον καὶ κρύφιον καὶ δόλιον μέσον. Αἱ πλούσιαι καὶ ισχυραὶ ἐκκλησίαι ὀφείλουσιν ἄνευ ὀπισθοβουλίας νὰ βοηθῶσιν ὑλικῶς καὶ ἡθικῶς ταῖς πασχούσαις καὶ χρεῖαν βοηθείας ἐχούσαις ἀπὸ ὑψηλοτέρας καὶ γενικωτέρας ἀπόψεως ἀντιλαμβανόμεναι τοῦ ζητήματος τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας. Αἱ βιβλικαὶ ἱεραποστολικαὶ ἐταιρεῖαι, ἐὰν πράγματι ἐπιποθῶσι τὴν διάδοσιν ἀνοθεύτων τῶν Ἀγίων Γραφῶν, ὀφείλουσιν, οὐχὶ διὰ μισθίων ταπεινῶν ὀργάνων νὰ προκαλῶσι σκάνδαλα ἐν ἄλλαις ἐκκλησίαις, ἀλλ' εἰλικρινῶς καὶ τιμῶς πολιτευόμεναι καὶ ἐν φωτὶ περιπατοῦσαι, νὰ συνεννοῶνται κατ' εὐθείαν μετὰ τῶν προϊσταμένων καὶ ποιμένων τῶν Ἐκκλησιῶν περὶ παντὸς πράγματος ἀποβλέποντος εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ ποίμνια αὐτῶν. Μόνον διὰ τούτων καὶ τῶν τοιούτων μέσων θὰ ἀρθῇ ἡ ἀμοιβαία δυσπιστία, θὰ κατευνασθῇ ἡ ἐμπάθεια, θὰ λωφῆσῃ ὁ πόλεμος, θὰ ἀναπτυχθῇ κατὰ μικρὸν ἡ φιλικὴ διάθεσις καὶ σχέσις, θὰ βλαστήσῃ καὶ θὰ καρποφορήσῃ τὸ θεοδώρητον φυτὸν τῆς χριστιανικῆς

ἀγάπης καὶ ἀμοιβαίας προσπελάσεως, καὶ θὰ προ-
λεανθῇ τὸ πεδῖον εἰς δογματικὴν συνεννόησιν καὶ
«περὶ τὰ καίρια τῆς θρησκείας συμφωνίαν» καὶ
ἔνωσιν.
Γ. Β.

Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ
ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ
ὑπὸ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Χ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Α.

**Τὸ ἐπ' ἐσχάτων ἐν τοῖς θεολογικοῖς καὶ
κοινωνιολογικοῖς κύκλοις τῆς Πετρο-
πόλεως ἀνακινηθὲν ζήτημα περὶ γάμου
καὶ παρθενίας.**

Ἐν τῷ τύτῳ τῷ τε ἡμερησίῳ καὶ τῷ περιοδικῷ τῆς
Πετροπόλεως ἀνεφάνη αἴφνης ἐπ' ἐσχάτων ἐν τῶν
σπουδαιοτάτων καὶ τὰ μάλιστα ἐνδιαφερόντων ζητη-
μάτων, τὸ ζήτημα τοῦ γάμου. Ὡς κυριώτερος αὐτοῦ
ὑποκινήτης πρῶτος πάντων ἐπεφάνη ὁ κ. Β. Β. Ρόζα-
νωφ, ὁ γνωστότατος ἐνταῦθα κοινωνιολόγος, ἐπιφυλλι-
δογράφος τοῦ «Νέου Χρόνου» τῆς Πετροπόλεως, ἀπο-
σκοπήσας εἰς τὴν παμμερῆ διερεύνησιν τοῦ περὶ γάμου
ζητήματος, τούτῳ δ', ὡς εἰκός, ἠκολούθησαν πλείστοι
ἄλλοι ἐν πολυχρίμοις ἄρθροις καὶ μελέταις ἐκτιθέντες
ἕκαστος τὰ πορίσματα τῆς ἰδίας ἐρεῦνης καὶ κρίσεως.
Οἱ τῆς συζητήσεως μετασχόντες διηρέθησαν εὐθὺς ἀπ'
ἀρχῆς εἰς δύο στρατόπεδα· οἱ μὲν τούτων κατεδείκνυν
καὶ ὑπεστήριζον, ὅτι ἀφ' οἰκιστήτινος ἀπόψεως καὶ ἂν
ἐξετασθῇ ὁ γάμος, ἥτοι ἀπὸ θρησκευτικῆς, φυσικῆς,
κοινωνικῆς καὶ ἠθικῆς, ἀποτελεῖ τὴν ὑψίστην ἐκδή-
λωσιν τοῦ κατ' ἄλλου καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ἀνθρώ-
που ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπομένως δεόν νὰ προτιμη-
θῇ τῆς παρθενίας, οὐδένα ἢ μᾶλλον μικροῦ λό-
γου σκοπὸν ἐχούσης ἐν τῷ τοῦ ἀνθρώπου βίῳ· οἱ δὲ
πάσῃ δυνάμει ἐπειράθησαν νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν παρ-
θενίαν ὡς τὴν ὑψίστην καὶ εὐγενεστέραν τοῦ ἀνθρώπου
κατάστασιν, ἀφοῦ μάλιστα φανερώς, ὡς φρονοῦσιν, ἐν
τῇ Ν. Δ. εἰς ταύτην δίδοται ἡ προτίμησις. Ὡς ἐκεῖνοι,
οὕτω καὶ οὕτοι ἐν τῇ ὑποστηρίζει τῶν ἐκυτῶν θέσεων
προσεπάθησαν κατὰ τὸ δυνατόν νὰ μὴ μακρυνθῶσι τῶν
ἐν τῇ Ἀ. Γραφῇ περὶ τούτου ἐνδείξεων, παρὰ δόξαν δ'
ἐφάνη ἡμῖν, ὅτι ἀμφοτέρωθεν ἐνόμιζον, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ
πηγῇ εὕρισκον καταφανῆ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῶν ἰδίων
γνωμῶν, ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτου χαρακτήρος, καὶ οὕ-
τω τὸ ζήτημα ἐπ' ἀπειρον παρεικλύετο. Ἐπὶ τούτῳ
ἐθεωρήσαμεν οὐχὶ ἄσκοπον τὴν καὶ ἀπὸ μέρους ἡμῶν

αὐτῶν διερεύνησιν τοῦ ζητήματος ἐχόμενοι αὐστηρότα-
τα τοῦ κειμένου καὶ τῆς ἐννοίας τῶν πηγῶν, αἵτινες
δύνανται, ἀμερολήπτως καὶ ἀπροκαταλήπτως ἐξερε-
υνῶμεναι, νὰ εἰπωσιν ἡμῖν ἀλήθειάν τινα ὠρισμένην καὶ
σαφῆ. Καὶ προβαίνομεν εἰς τὴν ἐρευναν τοῦ ζητήματος
ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ὡς χειραγωγῶ ἐν τῇ κατανόησει
τῆς Καινῆς καὶ ὡς βᾶσει ταύτης καὶ θεμελίῳ.¹

Τί διδασκόμεθα λοιπὸν ἐκ τῆς Π. Δ. περὶ γάμου
καὶ παρθενίας, ἄλλαις λέξεσιν, ὑπὲρ τίνος τῶν δύο συ-
νηγορεῖ ἡ Π. Δ.;

Β'.

Πῶς ἐννοεῖ τὸν γάμον ἡ Π. Διαθήκη;

Μετὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς ἔργον τῆς δημιουργίας τοῦ
κόσμου καὶ τοῦ τελειοτάτου τῶν κτισμάτων, τοῦ ἀν-
θρώπου, ὁ Θεός, ὥσει κατ' ἑαυτὸν διαλογιζόμενος, λέ-
γει «οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐ-
τῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν».² Δῆλον ἐντεῦθεν, ὅτι ὁ γάμος

1. Ματθ. 5, 17.

2. Γεν. Β. 18. Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν τὸ κείμεν. τῶν Ο' Leandri
van Ess, ἔκδ. Lipsiae, 1887. Θαυμαστόν, ὅτι πρὸ τῆς δη-
μιουργίας τῆς γυναικὸς, τοῦ πρώτου ἀνθρώπου εἶτι μόνου ἐν τῷ
παραδείσῳ ὄντος, ὁ Θεὸς ἀναφερόμενος πρὸς τὸν Ἀδάμ λέγει
εἰς πληθ. ἀριθμὸν, «ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν παραδείσῳ βρώ-
σει φαγῇ· ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν
οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἥ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ
θανάτῳ ἀποθανεῖσθε» Β, 19—17. Φανερὸν ἐντεῦθεν, ὅτι ἐν
τῇ τοῦ Θεοῦ προγνώσει ἡ περὶ τοῦ ἀνθρώπου παράστασις συ-
νίστατο εἰς τὴν παράστασιν δύο ἀτόμων ἐτεροφύλων ὁμοῦ λαμ-
βανομένων καὶ ἀποτελούντων ἐν ὅλῳ. Ἄλλως τε, ὥσει προ-
καταβολικῶς, ἐν Α, 27 λέγει ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐ-
τούς».

Ἡ δημιουργία τῆς γυναικὸς ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς περιέργον
τινα θεωρίαν τοῦ γνωστοτάτου ρώσου φιλοσόφου Β. Σ. Σο-
λοβιέφ, βασισμένην ἐπὶ τῆς δηλώσεως τῆς Π. Δ. περὶ τῆς
«κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν» τοῦ Θεοῦ δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου,
δηλώσεως, διαφόρως ὑπὸ διαφόρων ἐρμηνευομένης. Κατὰ τὸν
Σολοβιέφ ἡ ἰδέα τοῦ φύλου (ἄρσεν, θῆλυ), ἐκτὸς τῆς ἦν διὰ
τὸν καθόλου βίον κέκτηται σοφῶς σημασίας, ἀποτελεῖ ἀπα-
ραίτητον στοιχεῖον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἀγ. Γραφῆς περὶ
τῆς κατ' εἰκόνα Θεοῦ δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ «κατ'
εἰκόνα» ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς ἰδίον τι μέρος ἢ συστατικὸν τοῦ
ἀνθρωπίνου ὄντος, ἀλλ' εἰς τὴν ἀληθῆ ἐνότητά τῶν δύο κυριω-
δεστάτων αὐτοῦ μερῶν, τοῦ ἄρσενος καὶ τοῦ θήλεος. Ἡ
παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ λοιπὸν παρατηρουμένη διαφορὰ τοῦ φύλου
ἀντιστοιχεῖ πρὸς ὁμοίαν διαφορὰν ἐν αὐτῷ τῷ προτύπῳ, κατὰ
τὴν εἰκόνα τοῦ ὁποῦ εὐδημιουργήθη ὁ ἄνθρωπος. Καὶ τοιαύτη
διαφορὰ ἀληθῶς ὑφίσταται. Κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ ἐν λόγῳ
φιλοσόφου ἐν τῷ Ἀπολύτῳ διακρίτεον δύο ἀπόλους τοῦ ὄντος·
τὸ ἀκυρίως ἀπόλυτον καὶ τὸ τούτῳ ἀντίθετον, χρησιμεύον
ὡς ὅρος καὶ συνθήκη στηρίξεως καὶ ὑποστάσεως τοῦ πρώτου.

κατ' αὐτὴν αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἰδρύθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Καὶ πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς τὴν διερεῦνησιν τῶν περικειμένων βλέψεων τῆς Π. Δ. ὅσον ἀφορᾷ τὸν γάμον, ὀφείλομεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνταῦθα νὰ παρκατηρήσωμεν, ὅτι ὁ γάμος ἐν τῇ Π. Δ. ἐννοεῖται κατ' αὐτὴν αὐτοῦ τὴν οὐσίαν, δηλὸν ὅτι ὡς ἀμοιβαία ἔνωσις τῶν δύο φύλων. Ἐν Γεν. Β, 18 λέγει «ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν». Ἀλλὰ πρῶτον, ἐὰν ὁ Θεὸς ἤθελε διὰ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον νὰ δημιουργήσῃ ἀπλῶς καὶ μόνον **βοηθόν**, ἔνθα μὴ οὗτος ἀπλῶς ἀνιᾶται καὶ ἀθυμῇ ἐν τῇ μονότητι τοῦ, διατὶ ὁ βοηθὸς οὗτος νὰ μὴ ᾔνῃ ἢ ἀνὴρ, ἢ ἄλλο τι ὅν ἐκτὸς γυναικός; Δεύτερον, ἅμα ὡς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος εἶδε τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ παρουσιασθεῖσαν αὐτῷ γυναῖκα, ἀνέκραξεν «αὕτη κληθήσεται γυνή³. . . . καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν⁴». Ἀλλὰ ἐκτὸς τούτου αὐτός ὁ Θεὸς εὐλογῶν αὐτοὺς εὐχεταὶ «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν⁵». Τὸ ἀγιογραφικὸν κείμενον, ὡς ἔχει, δὲν ἐπιτρέπει βεβαίως

Τὸ δεύτερον τοῦτο, ἐν διακρίσει ἀπὸ τοῦ πρώτου κυρίως ἀπολύτου, ὡς ἐνεργοῦ, ἀποτελεῖ τὴν κατ' οὐσίαν παθητικὴν ἀρχὴν, τὴν αἰώνιαν κενότητα (καθαρὰ potentia), αἰώνως δεχομένην ἐν ἑαυτῇ τὸ πλήρωμα τῆς θείας ζωῆς, ἥτοι, κατὰ τὸν ἴδιον τοῦ φιλοσόφου ὁρισμὸν, τὸ αἰώνιον θεῖον Θῆλυ. Ἐν τῷ Θεῷ προαιωνίως ὑφίσταται ἔνωσις μετὰ τοῦ αἰωνίου τούτου Θήλεος, ἀποτελοῦντος τὸ αἰώνιον ἀντικείμενον τῆς θείας ἀγάπης ὡς τὸ αἰώνιον Αὐτοῦ ἔτερον. Ἀλλ' ὁ Θεὸς βούλεται, ὅπως ἡ Εἰκὼν Αὐτοῦ αὕτη ὑφίσταται οὐ μόνον δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ πραγματωθῇ καὶ σαρκωθῇ δι' ἕκαστον ἀτομικὸν ὄν, δυνάμενον νὰ ἐνωθῇ μετ' Αὐτοῦ. Πρὸς τοιαύτην δὲ πραγματώσιν καὶ ἐνσάρκωσιν τείνει, κατὰ τὸν φιλόσοφον, καὶ αὐτὸ τὸ αἰώνιον Θῆλυ, τὸ ἀποτελοῦν οὐχὶ πλέον μόνον ἀδρανῆ εἰκόνα ἐν τῷ θεῷ Νῷ, ἀλλὰ ζῶν πνευματικὸν ὄν κεκτημένον ἅπαν τὸ πλήρωμα δυνάμεως καὶ ἐνεργείας. Ἀπασα ἡ κοσμικὴ καὶ ἱστορικὴ ἐξέλιξις ἀποτελεῖ τὴν πραγματώσιν καὶ ἐνσάρκωσιν τοῦ Θήλεος τούτου ἁκριβῶς ἐν μεγίστῃ ποικιλίᾳ σχημάτων καὶ συνδυασμῶν. Ἡ ἀνωτάτη μορφή τῆς τοιαύτης πραγματώσεως ἐν τῇ ζωῇ τοῦ κόσμου τυγχάνει ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀνφαινομένη ἀμοιβαία τῶν φύλων πρὸς ἄλληλα ἑλξις (ἀγάπη), ἐν ᾗ τὰ δύο φύλα παρουσιάζονται ὡς ἀπαυγάσματα τῶν δύο πρὸ μιχροῦ μνησθέντων «πόλων» ἥτοι ἀρχῶν τῆς θείας οὐσίας. Ἐντεῦθεν τὸ ἐξαγόμενον, καθ' ὃ ἡ ἀμοιβαιότης αὕτη (τῶν «πόλων») ἀποτελεῖ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἔνωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀληθῆ ἐν αὐτῷ ὁποκατάστασιν τῆς ζωῆς καὶ ἀθανάτου τοῦ Θεοῦ εἰκόνας. Τὸ οὐράνιον ἀντικείμενον τῆς ἀνθρωπίνης ἀγάπης — καταλήγει ὁ φιλόσοφος — εἶνε πάντοτε καὶ διὰ πάντας ἐν καὶ τὸ αὐτό: τὸ αἰώνιον ἐν τῷ Θεῷ «Θῆλυ».

3. Ὁ προορισμὸς τῆς γυναικὸς δηλότερος ἐκ τοῦ ἔθρ. κειμένου καὶ ἐκ τοῦ κατωτέρω ὑπὸ τοῦ Ἀδάμ δοθέντος αὐτῇ ὀνόματος **Ζωή**, «ὅτι μήτηρ πάντων τῶν ζώντων» Γ, 20.

4. Γεν. Β, 23—24.

5. Γεν. Α, 28.

ἡμῖν νὰ ἐξαγάγωμεν, ὅτι ὁ συζυγικὸς βίος ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύλων ἤρξατο **πρὸ** τῆς πτώσεως, ἐν τῷ παρκαδείσῳ· ἀλλ' ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκ τῆς πρὸς τὴν Εὐχὴν ἀπευθυνομένης κατάρξεως (Γ, 15 «ἀναμέσον τοῦ σπέρματος σου καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς» καὶ 16) περὶ τοῦ «σπέρματος αὐτῆς» γίνεταί ὁ λόγος ὡς περὶ γνωστοῦ καὶ ὀρισμένου συζυγικοῦ βίου· ἀφ' ἑτέρου δὲ μετὰ τὴν πτῶσιν παρκαρῆμα ἄρχεται ἡ τεκνογονία⁶, ὡς ἡ μοναδικὴ εὐάρεστος καὶ παρήγορος ἀνάμνησις τοῦ πρώην μακαρίου ἐν τῷ παρκαδείσῳ βίου τῶν πρωτοπλάστων, οὐχὶ δὲ ὡς ἀρχὴ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν κατάρων τοῦ Πλάστου, ὡς τινες θέλουσι νὰ παρκαδεχθῶσι. Κατὰ τὰς ἐνδείξεις λοιπὸν τῆς Π. Δ. ὁ γάμος, ὅφ' ἦν ἀκριβῶς ἐννοεῖται ἐνοεῖτο παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς πάσης ἐποχῆς καὶ τόπου ἀπὸ τῆς δημιουργικῆς τοῦ πρώτου ζεύγους, τυγχάνει ἰδρυματικὸν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

Γ

Ἡ οὐσία τοῦ γάμου κατὰ τὴν Π. Δ.—Φυσικὴ σαρκικὴ ἔνωσις τῶν δύο φύλων καὶ ἑδωτερικὴ πνευματικὴ ἔνωσις. — Ἡ ἐννοια τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἀπαραιτήτῃ ἐνώσει τῶν δύο φύλων.

Ἐρευνήσωμεν ταυτὴν λεπτομερέστερον τίς ἡ οὐσία τοῦ γάμου κατὰ τὴν Π. Δ. Τοῦτο μαθητόμεν εὐθὺς ἀμέσως ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, τῶν ἐξεληθόντων τοῦ στόματος αὐτοῦ ἅμα τῇ ἐμφανίσει τῆς γυναικός: «ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν⁷. Αὕτη ἀκριβῶς τυγχάνει ἡ οὐσιαστικὴ σημασία τοῦ γάμου καὶ οὕτως ἐννοεῖ τὸν γάμον μετέπειτα καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς «ἀπ' ἀρχῆς» ἰδρυθέντα⁸. Ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ πρωτοπλάστου δηλὸν, ὅτι ὁ γάμος συνίσταται εἰς τὴν **φυσικὴν-σαρκικὴν** ἔνωσιν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς καὶ ἐντεῦθεν ἐξάγεται, ὅτι «ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν». Ἡ γυνὴ καὶ πρὸ τούτου ἔτι τυγχάνει **μέρος** τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως αὐτῆς, παρουσι-

6. Αὐτόθι Δ. 1. «Πολὺ θαυμαστότερον—λέγει ὁ Ρόζανωφ—ὅτι οὐδὲμία στιγμὴν(;) οἱ πρωτόπλαστοι διατελοῦσιν ἐκτὸς «ἐυλογημένου συζυγικοῦ βίου» (Ἐν τῷ κόσμῳ τοῦ ἀλλότου καὶ τοῦ ἀδαφθοῦς, Πιτρ. 1901, σελ. 177, σημ. 1, ρωσ.). Πῶς ὁμως ἐννοεῖ τὸν ἐν τῷ παραδείσῳ συζυγικὸν βίον ὁ κ. Ρόζανωφ;

7. Γεν. Β, 24.

8. Ματθ. 19, 4—5.

άζεται εἰς τὸν κόσμον οὐχὶ διὰ νέας σχηματικῆς δημιουργίας, ὡς ὁ Ἀδάμ, ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς πλευρᾶς τούτου⁹. Ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁμῶς εὐλογουμένῳ γάμῳ ἀποκαλύπτεται ἡ φυσικὴ ἔνωσις, ἐν ᾗ ἡ γυνὴ ἐξ ἴσου πρὸς τὸν ἄνδρα μετέχει ὡς μέρος τοῦ **ἀνθρώπου**, ὡς ὅλον λαμβανομένου· ἐν τῷ γάμῳ δὲν εἶναι πλέον κεχωρισμένη τις ἀπὸ τοῦ συζύγου ὑπαρξίς, ἀλλὰ τὸ ἥμισυ τοῦ **ἀνθρώπου** (οὐχὶ τοῦ **ἀνδρός**), οὗ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἀποτελεῖ ὁ ἄνθρωπος οὕτως, ὥστε ἀμφοτέρω συμπληροῦσιν ἀλλήλους ἀποτελοῦντες ὁμοῦ **ἐν** ἀνθρώπινον ὃν ἐν τῇ ὁλότητι του. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ὑπαρξίς αὐτῶν τυγχάνει μία διηρημένη μεταξὺ τῶν δύο· καὶ ἐν τῷ κοινῷ τούτῳ βίῳ ὁ μὲν ἄνθρωπος εἰσφέρει τὰς φυσικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, τὴν δυνάμιν τοῦ νοῦ καὶ τῆς κρίσεως, ἡ δὲ γυνὴ τὴν ἐκυτῆς καλλονὴν καὶ εὐαισθησίαν· ἀμφοτέρω δὲ αἰ ζῶσι ἐδημιουργήθησαν καὶ ἐνεψυχώθησαν ὑπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς θείας πνοῆς διὰ τὸν αὐτὸν σκοπόν. Τοιαύτην ἀκριβῶς νοεῖ τὴν ἐν τῷ γάμῳ φυσικὴν ἔνωσιν καὶ ἡ Κ. Δ. προϋποτιθεῖσα ὡς βᾶσιν τὴν θεωρίαν τῆς Παλαιᾶς.¹⁰

Ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τοῦ γάμου τῆς οὐσίας ὁρμωμένη ἡ Π. Δ. δὲν περιορίζει αὐτὸν εἰς μόνην τὴν σαρκικὴν ἔνωσιν. Ἐν τῇ ἐνώσει ταύτῃ ἀπαραίτητον μέρος ἀποτελεῖ καὶ ἡ **ἐδωτερικὴ-πνευματικὴ** ἔνωσις τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναικός. Αὐτὸ τὸ γεγονός τῆς κατὰλείψεως τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν μαρτυρεῖ, ὅτι ἀπ' αὐτῆς τῆς πρώτης στιγμῆς τοῦ συζυγικοῦ βίου δι' ἀμφοτέρους ἄρχεται βίος κοινὸς καὶ νός, ἐν ᾧ ἐμφαίνεται ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ αὐτῶν ἐνότης, ἡ ἀμοιβαία τῶν καρδιῶν αὐτῶν κοινωνία ἐν ἀγάπῃ καὶ πίστει καὶ ἀφοσιώσει, ἐν οἷς τείνουσι πρὸς τὴν πληρῶσιν ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ κοινοῦ σκοποῦ, ὡς σκοποῦ μιᾶς φυσικο-πνευματικῆς προσωπικότητος, ἣν ὁμοῦ συγχρόνως ἀποτελοῦσι μετὰ τὴν σαρκικὴν αὐτῶν ὑπὸ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ ἔνωσιν. Ὅτι δὲ καὶ οὕτω νοεῖ τὸν γάμον ἡ Π. Δ. δῆλον καὶ ἐκ τοῦ ὅτι οὐχὶ σπανίως αὐτὸς ὁ Θεὸς τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ προσομοιάζει πρὸς τὴν τοιαύτην ἔνωσιν τῶν συζύγων.¹¹

ΣΤΙΧΑΡΙΟΝ¹

1. **Ὀνομασία τοῦ στιχαρίου.** «Στιχάριον ὀνομάζεται ὁ μετὰ χειρίδων ἀπὸ τῶν ὤμων μέχρι τῶν ποδῶν ἐκτεινόμενος καὶ ὅλον τὸ σῶμα περικαλύπτων χιτῶν, ὃν ἐνδύονται ἅπαντες ἀνεξαίρετως οἱ ἱεροπράτοντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι καὶ ἀνγκνῶσται ἄνωθεν τῶν συνήθων αὐτῶν ἐνδυμάτων» (Γ. Παλαμᾶ Λειτουργικῆ, σ. 56).

Ἐν παλαιότεροις χρόνοις στιχάριον ἐπίσης ὀνομάζετο ἐνδυμα κοινῆς χρήσεως, φορούμενον ὑπὸ κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν², ἔχον δὲ καὶ σχῆμα ἀνάλογον πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικόν³. Τοιαύτης χρήσεως στιχάρια ἐν ἄλλοις εἰσι⁴ τὰ λινὰ στιχάρια, ἅπερ κατὰ τὴν κατηγορίαν τῶν Ἀρειανῶν⁵ ἀπήτησε παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ὁ Μ. Ἀθανάσιος. Τοιοῦτον τὸ στιχάριον, ὅπερ αὐτὸς ὁ ἅγιος Πατὴρ φεύγων περιεβλήθη⁶. Τοιαῦτα, παρὰ τὴν ἐναντίαν γνώμην τινῶν⁷, τὰ στιχάρια, ἅπερ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐκκληροδότησεν Εὐαγρίῳ τῷ διακόνῳ, Θεοδούλῳ, καὶ Ἐλαφίῳ τῷ νοταρίῳ⁸. Τοιαῦ-

1. Ὑπάρχει καὶ γραφὴ **στοιχάριον** (Εὐαγγέλιον Γόαρ, ἐκδ. β', σελ. 96). Τὴν γραφὴν ταύτην φαίνονται προτιμῶντες ὁ Neale, History of the Holy Eastern Church. τ. I σ. 306. ὁ Macalister, Eccl. Vestments, σ. 176 178, ὁ Brichtman, Liturgies, τ. I, σ. 591 καὶ ἄλλοι. Ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου χαρακτηρίζεται ὡς τοῦ πονηροῦ νόμισμα.

2. Βλπ. λ. ἐν Θησαυρῷ Σουϊκῆρου. ἐν Θησαυρῷ Ἑρρίκου Στεφάνου, Γλωσσαρίῳ Δουκαγίου, Ἑλλ. Λεξ. Σοφοκλέους.

3. Ἀντὶ τῆς ἐν II βιβλίῳ, 15, 574 τῆς α' Ἐκθέσεως τῆς βασιλείου τάξεως (de cerimoniis Aulæ Byzantinæ) τοῦ αυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἀναγινώσκουμένης λέξεως «στιχάρια», ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ 52, 722 πρὸς δῆλωσιν τοῦ αὐτοῦ ἐνδύματος ἀναγινώσκουмен «χιτῶν λευκός, χρυσοκόλλητος, διδωτησιοειδής».

4. Οὕτως ὁρθῶς ἤδη ἐν Γλωσσαρίῳ Δουκαγίου, ἐν Λεξικῷ Σοφοκλέους, παρὰ Kraus Real-Encyclopædie καὶ Macalister, Eccl. Vestm. σ. 178· οὐχὶ δὲ καὶ παρὰ Σουϊκῆρω, Ἑρρ. Στεφάνῳ, Marriott (Vestiarium σ. LXXIII), Brichtmans (Liturgies, τ. I, σ. 506).

5. Ἀπολ. κατὰ Ἀρειανῶν· Migne, XXV, 352.

6. Λαυσαϊκόν, κεφ. 136 «εἰσελθόντων τῶν ἐπαρχιακῶν αἰφνίδιον εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον καὶ ζητούντων αὐτὸν λαβὼν ἑαυτοῦ τὸ στιχάριον καὶ τὸ βίριον ἐν μεσσητάτῃ νυκτὶ πρὸς ταύτην κατέφυγε», Migne, XXXIV, 1235.

7. Wilpert, Die Gevandung der Christen in d. ersten Jahrh. σ. 35.

8. «Εὐαγρίῳ τῷ διακόνῳ πολλὰ μοι συγκαμόντι . . . βούλομαι δοθῆναι αὐτῷ κάμασον ἐν, στιχάριον ἐν, πάλια δύο, χρυσᾶ νομίσματα λ'. Ὁμοίως καὶ τῷ γλυκυτάτῳ συνδιακόνῳ ἡμῶν Θεοδούλῳ . . . κάμασον ἐν, στιχάρια β' τῶν ἐν τῇ πα-

9. Γεν. Β, 21 - 23.

10. Ματθ. 19.5. Α' Κορ. 6,16. Ἑφ. 5,31.

11. Ἑσ. ΞΒ, 5. Ἱερ. Γ, 20 κ. ἄλ.

τα τέλος τὰ στιχάρια, ἅπερ πολυτελῶς κεκοσμημένα φοροῦσιν οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου⁹ καὶ οἱ ἀνώτατοι ἀξιωματικοὶ τῆς αὐλῆς αὐτῶν¹⁰ καὶ ἄτινα οὗτοι δωροῦνται καὶ εἰς ξένους ἡγεμόνας¹¹.

Πόθεν τὸ στιχάριον ὠνομάσθη οὕτω δύσκολον τὴν σήμερον νὰ ὀρισθῇ. Διὸ καλῶς χαρακτηρίζουσιν τινες¹² τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως ἀβεβαίαν παρατηροῦντες ὅτι οὐδεμία τῶν γενομένων ὑποθέσεων ἱκανοποιεῖ¹³.

Οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους¹⁴ λειτουργικὰ ἐγγεγιδίαι συντάξαντες περὶ τῆς παραγωγῆς τῆς λέξεως σημειοῦσιν. Ὁ κ. Ἰ. Μεσολωρᾶς «Ὦνομάσθη δὲ στιχάριον ἀπὸ τῶν στίχων, εἴτε ποταμῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐκοσμοῦντο κατ' ἀρχὰς οἱ ποδῆρεις χιτῶνες τῶν προκρίτων ἐπισκόπων» (Ἐγγειρ. Λειτ. σ. 45).

τρίδι, χρυσᾷ νομίσματα κ' ἐκ τοῦ ἐν τῇ πατρίδι λόγου. Ἐλαφίω τῷ νοταρίῳ. . . . κάμασον ἐν, στιχάρια β', πάλλια γ', σιγιλλίωνα».

9. Ἐπὶ παραδείγματος ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος (491 – 518), [Ἐκθεσις τῆς βασιλ. τάξεως Κ. Πορφυρογ. Ι, 92, 423]. Τὸ ἱστορικῶς ἀκριβὲς τῆς περὶ τοῦ στιχαρίου τοῦ αὐτοκρ. Ἀναστασίου μαρτυρίας ταύτης τῆς «Ἐκθέσεως τῆς βασιλείου τάξεως» τοῦ Πορφυρογεννήτου φαίνεται ἄδιστακτως ἀποδεχόμενος ὁ Beliaeff ἐν οἷς (Byzantina, βιβλ. II, σ. 54) περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ διδνητήσιου λέγει, βεβαιῶνται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως τῶν προσαγομένων πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐξ ἀρχαιοτέρων ὑπομνημάτων συντάξεως τῆς «Ἐκθέσεως τῆς βασιλείου τάξεως». (σ. προλόγου XXVI. κ. ε).

10. Ἐκθεσις τῆς βασιλείου τάξεως Ι, 46, 235 Π 15. 574.

11. Ἐν τῷ Πασχαλίῳ χρονικῷ, σ. 613, ἀναγινώσκουμεν ὅτι ἔ «Τσάθιος ὁ υἱὸς τοῦ Ζαμνάξου τοῦ Ααζῶν βασιλέως χριστιανὸς γενόμενος καὶ στεφθεὶς βασιλεὺς Ααζῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου (τοῦ Α'. 518—527) φορέσας στέφανον Ρωμαίων καὶ χλαμύδιν ἄσπρον ὁλοσηρικὸν . . . καὶ στιχάριον ἄσπρον παραγαῦδιν καὶ αὐτὸ ἔχον χρυσᾷ πλουμμία βασιλικά. . . ».

12. Kraus R.E. Macalister Eccl. Vstni.

13. Macalister, ib.

14. Ἐν τῇ «Ἐξηγήσει τῆς θείας κα' ἱερᾶς λειτουργίας» τοῦ Ν. Βουλγάρεως (α' ἐκδ. τῷ 1681) ἀναγινώσκουμεν: «Τὸ στιχάριον λέγεται ἔτσι ἀπὸ τοῦ στίχου, ὁποῦ θέλει νὰ εἰπῇ περιπατῶ μετὰ τῆς θείας, ἐπειδὴ καὶ ὄντας μακρὸν ὡς τὰ ποδάρια κατὰ τὸν ποδῆρη τοῦ Ἀαρὼν, κάνει τοὺς ἱερεῖς νὰ περιπατοῦν εἰς τὴν ὥραν τῆς θείας Μυσταγωγίας ὅχι ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἀμὴ κατὰ τάξιν καὶ στοιχηδόν». Κατὰ τὴν παραγωγὴν ταύτην τὸ στιχάριον δέον νὰ γραφῇ μᾶλλον διὰ τοῦ οἱ, παραγόμενον ἀπὸ τοῦ πεζολογικοῦ στείχου, στοιχῶ, οὐχὶ δὲ τοῦ ποιητικοῦ στιχῶ. Κτ' ἡ παραγωγὴ δὲ αὕτη ὡς καὶ ἡ τῶν κ.κ. Μεσολωρᾶ καὶ Παπαδοπούλου προϋποτίθησιν ὅτι τὸ στιχάριον ἐκλήθη οὕτω ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἀπὸ τῆς ἐν τῇ χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ χρήσεως αὐτοῦ καὶ δὴ κυρίως, ὅπερ παραδοξότερον, διότι ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ ἐντύπωσις, ἣν ἐμποιοῦσι πλείους τοῦ ἐνὸς κληρικοὶ φοροῦντες κατὰ τὴν ἱερωγίαν στιχάρια καὶ ἐν κινήσει διατελοῦντες.

Ὁ κ. Φ. Παπαδόπουλος «Λειτουργικὴ δὲ στολὴ καθιεροῦται ὡς καὶ ἐν τῇ Π. Δ. λευκὴ ὡς σημεῖον ἠθικῆς ἀγνότητος. Ἴνα δὲ σημεινῇται, ὅτι ἡ ἠθικὴ αὕτη ἀγνότης ὀφείλεται τῷ αἵματι τοῦ Κυρίου, ὅπερ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐξέχεε πρὸς καθαρισμόν ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς λευκῆς ἱεραικῆς στολῆς στίχοι τινὲς καὶ σταυροὶ ἐρυθροί. . . . Τὸ στιχάριον, ὅπερ ἐκλήθη οὕτω ἀπὸ τῶν ἐπ' αὐτοῦ στίχων, περὶ ὧν ἡδὴ εἵπομεν» (Λειτουργ. τῆς Ὁρθ. Ἀνατ. Ἐκκλ., ἱστορικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ, σ. 42). Κατ' ἀμφοτέρους ἄρα τοὺς ἡμετέρους τούτους λειτουργικοὺς συγγραφεῖς ἡ ὀνομασία στιχάριον εἶνε καθαρῶς χριστιανικὴ, πηγάζουσα μάλιστα ἐξ ἐδικῆς ἐκκλησιαστικῆς διακοσμήσεως. Ἀλλ' οὐδαμῶθεν φαίνεται βεβαιούμενον, ὅτι οἱ ποδῆρεις χιτῶνες τῶν προκρίτων ἐπισκόπων τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας ἐκοσμοῦντο κατ' ἀρχὰς δι' ἰδίας ἀποκλειστικῶς αὐτοῖς ἀνηκούσης διακοσμήσεως, διὰ στίχων εἴτε ποταμῶν. Γινώσκουμεν δ' ἀπ' ἑτέρου, ὅτι ἡ συμβολικὴ σημασία ἐν ἄλλοις καὶ τῶν ἱ. ἀμφίων εἶνε ἱκανῶς μεταγενεστέρη τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν εἰς ἐκκλησιαστικὴν χρῆσιν. Ἐπὶ πᾶσιν ἡ λέξις στιχάριον δηλοῖ, κατὰ τὰ νῦν, καὶ λαϊκὸν καὶ δὴ ἐθνικὸν ἔνδυμα, ὅπερ ἀνάλογον πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στιχάριον καὶ ἐν παραλλήλῳ πρὸς αὐτὸ, πιθανώτατα δὲ καὶ ἀρχαιότερον, ὃν χρῆσαι, δὲν ἠδύναντο, ὡς εἰκός, νὰ ἐπικληθῇ οὕτω ἀπὸ τῆς ἐδικῆς διακοσμήσεως τῶν στιχαρίων τῶν ἐπισκόπων καὶ ἱερέων τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Διὸ ὁρθὸν μόνον φαίνεται τό τε ἐκκλησιαστικὸν καὶ τὸ κοινῆς χρήσεως στιχάριον, κατ' οὐσίαν μὴ διαφέροντα ἀλλήλων, νὰ θεωρηθῶσιν ἐπικληθέντα οὕτω ἀπὸ κοινῆς τινος ἀφορμῆς.

Τὴν κοινὴν ταύτην ἀφορμὴν τῆς ὀνομασίας τοῦ στιχαρίου δεικνύουσιν οἱ ἀποδεχόμενοι ὅτι τὸ ἔνδυμα τοῦτο ἐκλήθη οὕτω ἀπὸ τῆς λ. **στίχου**, εἴτε διότι ἦν εὐθὺ καὶ ἐπίμηκες ὡς τις ἀδιάκοπος γραμμὴ (στίχος) κατὰ πῖπτον (Γόαρ Εὐχολόγιον σ. 96): εἴτε διότι ἔφερε τοῦτο ἰδίαν τινὰ διακόσμησιν, ταινίαν τινὰς ἢ λωρίδας (στίχους), οἷας ἔφερεν ἡ περιπόρφυρος φωματικὴ τήθενος (Kraus R. E. ἐν λ. στιχάριον). Συνηθεστέρα τῶν ἐκδοχῶν τούτων εἶνε ἡ δευτέρα. ταύτην δὲ προκρίνει καὶ ὁ Kraus. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκδοχὴ αὕτη, ὡς καὶ ἡ πρώτη (Γόαρ), φαίνεται στηριζομένη ἐπὶ μόνῃ τῇ σημασίᾳ τῆς λ. στιχάριον (ἀπὸ τοῦ στίχου), καὶ δὴ, οἶκοθεν δῆλον, μόνον ὅταν ὡς κατὰ λῆξιν ληφθῇ οὐχὶ ἡ ἐλληνικὴ ὑποκοριστικὴ κατὰ λῆξιν **αριον**, ἀλλ' ἡ λατινικὴ ἀθροιστικὴ **arium** (πρβλ. τὰ λατ. **armarium**, **columbarium**, **potmarium**). Τοιοῦτοι μιζοβάρβαροι σχηματισμοὶ ἐν τοῖς ἐλληνο-ρωμαϊκοῖς καὶ τοῖς κατόπιν χρόνοις ἀπαν-

τῶσιν ἱκανοί, διό καὶ οὐδέν κωλύει νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ἡ λ. στιχάριον ὡς εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπαγομένη.

Ἐν τῷ Γλωσσάρῳ τοῦ Δουκάγκιου ἡ λ. στιχάριον παράγεται ἐκ τοῦ **στίχιον**, ἥτις λέξις ἐρμηνεύεται παρ' αὐτῷ διὰ τῆς χιτῶν (tunica), πρὸς ὃ παραπέμπει ὁ Δουκάγκιος εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Ἡσυχίου, παρ' ᾧ ἀναγινώσκων: Ἀβολον, ὄνομα στιχείου, διορθοῖ στιχείου, παραπέμπει δ' εἰς τὰς λατινικὰς γλώσσας τοῦ Ἰσιδώρου, ἐνθα ἀναγινώσκων stigium, εἶδος ἐνδύματος, stigia, χιτῶν, διορθοῖ ἐπίσης stichium, strichia¹⁵. Ἐφ' ᾧ παραπέμπει τέλος εἰς ἑλληνολατινικὰς γλώσσας, ἐνθα ἀναγινώσκειται Palleatus, ἐρμηνευόμενον διὰ τοῦ στιχολόγου. Κατὰ τὸν Δουκάγκιον ἄρα α') ἡ λ. στιχάριον παράγεται ἀμέσως οὐχὶ ἐκ τῆς κοινῆς καὶ καθιερωμένης λ. στίχος, ἀλλ' ἐκ τῆς λ. στίχιον, δηλούσης ἐπίσης ἐνδυμα καὶ β') ἡ λέξις στιχείον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν λατ. stigium (ἢ κατὰ τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ stichium), δηλοῦσαν ἐπίσης ἐνδυμα. Ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τοῦ Γλωσσαρίου οὐδέν λέγει περὶ τῆς παραγωγῆς τῆς λ. στίχιον, ἀλλ' ἐκ τῆς διορθώσεως αὐτοῦ stichium ἀντὶ stigium, ὡς ἀναγινώσκειται ἐν ταῖς Γλώσσαις τοῦ Ἰσιδώρου, ἀσφαλῶς συνάγεται, ὅτι τὴν λατινικὴν λ. stigium θεωρεῖ παραγομένην ἐκ τῆς στίχιον, καὶ ταύτην γνησίως ἑλληνικήν. Ἄν τὸ στίχιον ἔχῃ τινὰ σχέσιν πρὸς τὸ στίχος οὐδέν ἐπίσης λέγει ὁ Δουκάγκιος.

Ἐν τῷ Ἑτυμολογικῷ Λεξικῷ τῆς λατινικῆς γλώσσης τοῦ Βοσσίου ἡ λ. stica συμφώνως πρὸς τὰς Γλώσσας τοῦ Ἰσιδώρου ἐρμηνεύεται διὰ τοῦ χιτῶν (πρὸβλ. καὶ Θησαυρὸν Σουϊκῆρου καὶ Λεξικὸν Ἑρρ. Στεφάνου ἐν λ. στιχάριον), ἐκφράζει δὲ ἀδιστακτικῶς τὴν γνώμην ὁ συγγραφεὺς, ὅτι ἡ λ. αὕτη παράγεται ἐκ τῆς ἑλληνικῆς. Μὴ τολμῶν νὰ παραγάγῃ αὐτὴν ἐκ τῆς λ. στιχάριον (κατ' ἀποκοπὴν, ὡς ὑποθετικῶς ὁ Σουϊκῆρος καὶ Ἑρρ. Στεφάνος), ἦν ἀναγινώσκει ἐν ταῖς Γλώσσαις τοῦ Κυρίλλου (Στιχάριον, tunica), διότι θεωρεῖ ταύτην (τὴν λ. στιχάριον) μεταγενεστέραν, προκρίνει τὴν εἰκασίαν ὅτι ἡ λ. stica (πρὸβλ. καὶ Θησαυρὸν Σουϊκῆρου καὶ Λεξικὸν Ἑρρ. Στεφάνου) ἐπήγαγεν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς λ. στικτός (ὑπονοουμένου τοῦ χιτῶν), στικτή (sticta tunica), κατὰ χρηστικῶς οὕτως ἐπικληθέντος εἴτα οὐχὶ κατὰ στίχου μόνον χιτῶνος, ἀλλὰ καὶ παντός καθόλου χιτῶνος.

15. Ἐν τῇ προχείρῳ ἡμῶν ἐκδόσει τοῦ λεξικοῦ τοῦ Ἡσυχίου ἀναγινώσκειται: Ἀβολον, ὄνομα στιχείου, ὅπου διορθοῦται ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσι διὰ τῶν στιχείου ἢ στιχείου, χαρακτηρίζεται δ' ἅμα τὸ τελευταῖον ὡς δηλοῦν ὅ, τι καὶ τὸ στιχάριον.

Ἡ ὑπαρξὶς τῆς λ. στίχιον ἐν τῇ σημασίᾳ ἐνδύματος πείθει ἡμᾶς νὰ θεωρήσωμεν ὀλίγον πιθανὴν τὴν ἀνωτέρω ἐξενεχθεῖσαν ὑπόθεσιν ἡμῶν περὶ τῆς καταλήξεως τῆς λ. στιχάριον ὡς λατινικῆς ἀθροιστικῆς καὶ οὐχὶ ἑλληνικῆς ὑποκοριστικῆς. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὰ ρηθέντα ἡ ὑπόθεσις περὶ τῆς ὀνομασίας τοῦ στιχαρίου ἀπὸ τῶν ἐπ' αὐτοῦ στίχων δυσκόλως δύναται, καθ' ἡμᾶς κριτὰς, νὰ στηριχθῇ ἐπὶ μόνου τοῦ θέματος (στίχος) τῆς λέξεως, διὰ ταῦτα νομίζομεν ὅτι ἡ λ. στιχάριον ὡς καὶ ἡ λ. στίχιον δεόν νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑποκοριστικὴν (ὡς ὑποκοριστικὰ τῆς λ. στίχος, ἀλλ' ἐν τῇ συνήθει αὐτῆς σημασίᾳ, σημειοῦνται τῷ ὄντι ἀμφοτέραι καὶ λέξεις αὗται ἐν τοῖς νεωτέροις λεξικοῖς προβλ. Pape Λεξικὸν ἑλληνογερμανικόν, κ.λ.π.) ἐνδύματος καλουμένου στίχος (πρὸβλ. τὴν μνημονευθεῖσαν ἀνω λ. στιχολόγος=palleatus), ὅπερ ἐπεκλήθη οὕτως ἴσως διὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Γόαρ ὑποδεικνυόμενον λόγον¹⁶. Ἀλλ' ἐπειδὴ φέρονται καὶ αἱ ἀνω σημειωθείσαι λατινικαὶ λέξεις Stigium, Stigia, Stica¹⁷ δηλοῦσαι ἐνδυμα, καὶ ἐπειδὴ ἱκανοὶ τῶν λειτουργικῶν ὄρων καὶ δὴ ὀνόμασαι ἰ. ἀμφίων (ἐπὶ π. φαλόνιον, ὠράριον κ.λ.π.) διὰ τοὺς γνωστοὺς ἱστορικοὺς λόγους ἔχουσι τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς λατινικῆς, ἀμφοτέραι δ' αἱ καταλήξεις ἐν ταῖς λ. στίχιον καὶ στιχάριον ἔχουσι μᾶλλον ὡς λατινικαὶ ἢ ὡς ἑλληνικαὶ ὑποκοριστικαί, διὰ ταῦτα, παρὰ τὴν καθολικῶς κρατούσαν γνώμην, τολμῶμεν νὰ ἐνιδώμεν ἐν τῇ λ. στιχάριον (καὶ στίχιον) ἀντίστοιχον λατινικὴν λέξιν, ἐκφράζοντες οὕτω ἀντίθετον γνώμην τῶν ἀνω δηλωθεισῶν περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ stigium, stigia, καὶ stica ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν στίχου καὶ στιχαρίου. Ἐνδέχεται ἐν ταῖς λατινικαῖς ταύταις λέξεσι νὰ ὑπόκηται θέμα ἢ ρίζα ἑλληνική, ἀλλ' ὅ,τι ἡμεῖς ὑποθέτομεν εἶναι ὅτι ἡ λ. στιχάριον, ὡς ἔχει, ἐπήγαγεν ἀμέσως οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς λατινικῆς.

II. ΚΟΜΝΗΝΟΣ

καθηγητῆς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς

16 Τὴν ἀνω σημειωθεῖσαν γνώμην τοῦ Γόαρ ἀπαντῶμεν καὶ παρὰ τῷ Ρώσῳ Lebedeff, ἐν τῷ Ἐγχειρ. τῆς Λειτουργικῆς αὐτοῦ. τ. I, σ. 430.

17. Πρὸβλ. καὶ τὴν λ. Strictoria (ἐκ τοῦ stringo), ἐρμηνευομένην ἐν ἄλλοις ὑπὸ τοῦ Georges (Λατινογερμανικὸν Λεξικόν) διὰ τῆς λ. στιχάριον, δηλοῦσαν δὲ κατ' αὐτὸν εἶδος χειρῶν τοῦ χιτῶνος.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΓΡΑΜΜΑΤΑ ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς ἱερᾶς Μ. Λαύρας*

ὑπὸ
ΛΑΞΕ. ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

8

Πατριάρχου Διονυσίου.

Ὁσιώτατε καθηγούμενε τῆς ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ Ὁρει βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς ἱερᾶς καὶ σεβασμίας μονῆς τῆς Μεγάλης Λαύρας μετὰ τῶν λοιπῶν ὀσιωτάτων προηγούμενων καὶ λοιπῶν πατέρων· καὶ ὀσιώτατοι πατέρες οἱ συνασκούμενοι ἐν τῇ ἱερᾷ σκήτῃ τῆς ἁγίας Ἀννης· χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ.

Πᾶσαν προῆξιν ἀρχαίαν καὶ οἰκονομίαν θεάρεστον ἐξευρημένην ἄνωθεν παρὰ Θεοφόρων καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν θεόθεν κινηθέντων καὶ φωτισθέντων διευθετήσαι καὶ διατάξασθαι ψυχωφελῆ τινα καὶ σωτήρια δι' εὐλάβειαν ταύτην ἔχειν ὀφείλομεν καὶ σπουδάζειν καὶ ἐπιβελαιοῦν ὅλαις δυνάμεσι· οὐ γὰρ παραβλέποντες τὰ χρηστά καὶ καταλύεσθαι παραχωροῦντες ὅσα σωτηρίαν ψυχῶν ἐπιμνηστεύεσθαι πέφυκε, σώζειν καὶ περ τὰ τοιαῦτα δυνάμενοι, ὡς ψυχῶν ἀπωλείας αἵτιοι λογισθήσονται, καὶ μεγάλως ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἐτασθήσονται. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ σκήτῃ τάξεως ὅρος ἀρχαῖος καλῶς καὶ ἐπωφελῶς ὑπὸ τῶν πάλαι φιλαρέτων καὶ πνευματοφόρων ἀνδρῶν, ὡς αἰώνιον ὄριον ἐξ ἀρχῆς ταύτης θεσμοθετήται καὶ διετάχθη τοῖς βιωτικαῖς διαθέσεις κόσμου καὶ τὰ ἐν κόσμῳ καταφρονήσας καὶ πάσας τὰς πνευματικὰς ἐγκολπωσάμενοις ἐννοίας, τὴν σάρκα καθυποταξάμενοις τῷ πνεύματι καὶ εἰς πνευματικὴν μεταταξάμενοις πολιτείαν καὶ ἀγωγὴν, ὅπως μὴδαμῶς εἴσοδον ἔχειν τῇ πνευματικῇ ταύτῃ ποτὲ συσκηνίᾳ παιδίων ἀγένειον πρὸ τοῦ φθάσαι τῇ ἐντελεῖ τῶν ἀνδρῶν ἡλικίᾳ, καὶ γενεῖσθαι τὸ πρόσωπον, προνοούμενοι θεοσώφως ὑποστηρίξειν τὰ τῶν ἀσκουμένων ἐνρέτων φρονήματα, δι' ἀποκλείσεως καὶ ἀποτερίξεως τῶν ὅσα συνκράζειν πέφυκε καὶ συλαγωγεῖν ἀγνιζομένους ψυχὰς, ἐν ὅπως τοῖς ἐν πελάγει καὶ κλύδωνι δικωθεῖσι μὴ τοῦ λιμένος εἴσω ναυαγῆσαι συμβῇ. Τούτου χάριν αὐτὸν ἐκείνον τὸν ὅρον ὡς ἀναγκαῖον, ἐπαινετόν τε καὶ γόνιμον ἀρετῆς, καὶ ψυχικῆς σωτηρίας αἷτιον, προσεπικυροῦντες καὶ ἡμεῖς κατὰ χρέος, γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, ἵνα τὸ πατριαρχικὸν ἐκεῖνο διάταγμα καὶ πνευματέμφορον διατύπωμα ἔχῃ τὸ κύρος καὶ τὸ κράτος ἀμετάπτω-

τον, ἕως αἰῶνος ᾗ, καὶ φυλάττωσιν οἱ τῆς ἱερᾶς ταύτης σκήτης τῆς ἁγίας Ἀννης ὀσιώτατοι πατέρες τὸν ἀρχαῖον ὅρον αὐτὸν μετὰ πάσης συντηρημένης προνοίας καὶ προμηθείας ἀπαρσάλευτον καὶ ἀμετακίνητον, καὶ μὴδέποτε μὴδαμῶς κατ' οὐδένα τρόπον στέρξωσι καὶ ἀποδειχθῶσιν ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ σκήτῃ παιδίων ἀγένειον συναναστρέφεσθαι, καὶ συνδικαιτᾶσθαι τῇ μοναδικῇ ταύτῃ γερουσίᾳ καὶ ὁμηγύρει ὀλοτελῶς, ὅπως μὴ χώραν εὐρῶν ὁ τῶν ψυχῶν ὀλοθρευτῆς διὰ τῆς ἀνατροπῆς τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀποτερίξιματος εἰσερπύσῃ ὡς ἄλλος ἐν Ἑδέμ δράκων καὶ πολλοὺς αἰχμαλωτίσας ἀνατρέψῃ τὸ πᾶν. Ἐτι συντηρεῖν ὀφείλουσι καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρχαίαν διατύπωσιν τῆς ἱερᾶς αὐτῆς σκήτης ἀπέχοντες τῶν ἀπηγορευμένων καὶ μὴ τολμῶσι μήτε μελίσσια τρέφειν, μήτε ἄλλα μετέρχεσθαι τῆς κοσμικῆς διατριβῆς, ἀπερ ἀρχῇθεν ἀπεκλείσθησαν καὶ ἀπηγορεύθησαν τῆς ἱερᾶς ταύτης σκήτης. Ὅποιοι δ' ἂν ὀψέποτε παρήκοι φανῶσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ συνοδικῆς ταύτης ἐπιταγῆς, καὶ παραβλέψαι τὸν πατριαρχικὸν αὐτὸν ὅρον, καὶ εἰσάγαγεῖν ἢ δεχθῆναι ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ σκήτῃ παιδίων ἀγένειον καὶ αἵτιοι γενέσθαι* καταστροφῆς ἀρετῶν καὶ κινδύνου ψυχῶν ἢ καὶ μελίσσια τρέφειν καὶ ἐκδιδοῦν ἑαυτοὺς εἰς ἄλλοτρίας καὶ ἀπηγορευμένας τῇ σκήτῃ φροντίδας ἀφωρισμένοι εἴησαν παρὰ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλντοι μετὰ θάνατον· αἱ πέτραι καὶ ὁ σίδηρος λυθήσονται αὐτοὶ δὲ οὐδαμῶς· καὶ ἡ μερίς αὐτῶν μετὰ τοῦ Ἰούδα, καὶ εὐροῖεν τὸν Θεὸν ἀντίδικον ἑαυτοῖς ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἔχοιεν καὶ τὰς ἀρὰς πάντων τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων, ἕως οὗ ἀποστῶσι τῆς παρχκοῆς καὶ τῆς παραβάσεως ταύτης φυλάττοντες ἀπαρσάλευτα τὰ εἰρημένα πάντα καὶ τότε τύχῃσι συγχωρήσεως.

Ἐν μηνὶ ἰουνίῳ, αχπδ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

Ὁ Ἡρακλεῖας Βερβολομζιός—ὁ Χαλκηδόνος Σέργιος**

** Κλήμης·

—ὁ Ρόδου Παρθένιος—ὁ Διδυμοτείχου Γρηγόριος—ὁ Προικοννήσου Μητροφάνης—ὁ πρ. Σηλυβρίας Γρηγόριος.

(ἔπεται συνέχεια)

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 446—447.

* δῆλα ἐπὶ· Ἐρ. Ἐκ. Ἀλ.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΑΓΓΕΛΙΑΙ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Ἡ Λεμονιά Ν. Κουγιούλη, τὸ γένος Μιχαήλ Κουρούπη, χριστιανὴ ὀρθόδοξος, ὑπὴκοος ὁθωμανή, τέως μὲν κάτοικος Κωνσταντινουπόλεως, ἤδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς προσκαλεῖται ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον δευτέραν καὶ ὥραν 2 εὐρωπαϊστὶ μ. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως, ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις πνευματικοῦ δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ ἐαυτῆς συζύγου Νικολάου Γ. Κουγιούλη, χριστιανοῦ ὀρθοδόξου, ὑπὴκόου ὁθωμανοῦ, ὑπηρέτου ἐν τῷ Πέρα Παλάς, ἐπὶ ἀναίτιφ ἐγκαταλείψει πρὸς διαζεύξιν. Ἄλλως ἢ κατ' αὐτῆς περὶ διαζυγίου ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» καὶ «Βυζαντίδος».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 22 νοεμβρίου 1903.

Ὁ πρόεδρος

† ὁ πρὸς Δρυϊνουπόλεως Γρηγόριος

1

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρμόδιος Δ. Χαμουδόπουλος (δ. ν.)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Ὁ Γρηγόριος Βασπορίδης, χριστιανὸς ὀρθόδοξος, ὑπὴκοος ὁθωμανὸς καὶ κάτοικος τέως μὲν Κωνσταντινουπόλεως, ἤδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, προσκαλεῖται ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον δευτέραν καὶ ὥραν 2ν εὐρωπαϊστὶ μ. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως, ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου, νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις πνευματικοῦ δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Βασιλικῆς Γρ. Βασπορίδου, τὸ γένος Κωνστ. Μαργαριτοπούλου, χριστιανῆς ὀρθοδόξου, ὑπὴκόου ὁθωμανῆς καὶ κατοίκου Πέραν Κωνσταντινουπόλεως (Τσικμὰκ σκακ), ἐπὶ διαζεύξει. Ἄλλως ἢ κατ' αὐτοῦ περὶ διαζυγίου ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 29 ὁκτωβρίου 1903.

Ὁ πρόεδρος

2

† ὁ πρὸς Δρυϊνουπόλεως Γρηγόριος

Ὁ γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔΙΟΣ Δ. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ (δ. ν.)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Ἡ Μαριγώ Δ. Ποντικοῦ, τὸ γένος Σ. Νικολῆ χριστιανὴ ὀρθόδοξος, ὑπὴκοος ὁθωμανή, τὰ οἰκιακὰ μετερχομένη, τέως μὲν κάτοικος Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, ἤδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, καλεῖται ὅπως, τὴν πρώτην δικάσιμον δευτέραν καὶ ὥραν 2ν εὐρωπαϊστὶ μ. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου, νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις πνευματικοῦ δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ ἐαυτῆς συζύγου Διαμαντῆ Κ. Ποντικοῦ ἀνθρακεμπορίου, χριστιανοῦ ὀρθοδόξου, ὑπὴκόου ὁθωμανοῦ καὶ κατοίκου Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ διαζεύξει. Ἄλλως ἢ κατ' αὐτῆς περὶ διαζυγίου ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 14 Νοεμβρίου 1903.

Ὁ πρόεδρος

† ὁ πρὸς Δρυϊνουπόλεως Γρηγόριος

2

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρμόδιος Δ. Χαμουδόπουλος (δ. ν.)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεὶ, Δέχεται ἡ ἐν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 3986 καὶ χρονολογ. 14 ἰουνίου 1903 ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Ἀναστασίας Θωμᾶ, τὸ γένος Ἰ. Πετρίδου, κατὰ τοῦ Θωμᾶ Δημητρίου Λάλη ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύσσει τὸν ἐν τοῖς διαδίκτοις ὑφιστάμενον γάμον διαλελυμένον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου,

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις ἀριθμοῖς τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου» δημοσιεύσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως, καὶ

Ἐπιτίθησι τῷ ἐναγομένῳ Θωμᾶ Δημ. Λάλη, ὡς ὑπαιτίῳ τῆς διαζεύξεως, τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως, τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικηγράφων καὶ τῶν διαζευκτικῶν ἐγγράφων, ἀνιόντα εἰς γρόσια τριακόσια ἐβδόμηκοντα (ἀρ.θ. 370) προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπειδόμενου.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἀπηγγέλθη αὐθημερόν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 10 ὁκτωβρίου 1903.

Ὁ πρόεδρος

† ὁ πρὸς Δρυϊνουπόλεως Γρηγόριος

3

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρμόδιος Δ. Χαμουδόπουλος (δ. ν.)

Ἐπεύθυνος Ἰ. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ